

Акъбайланы Харун

Эки тамчы

Назмула

«Алан Эрмитаж»

Акъбайланы Харун

Эки тамчы

Назмула

Акъбайланы Х. М.

ЭКИ ТАМЧЫ: къарачай-малкъар тилде джазылгъан назмула.

Акъбайланы Харунну поэзиясыны тил байлыгъы, оюм теренлиги, суратлау кючю авторну энчи ызын кёргюзген бла бирге, аны литература чыгъармачылыгъы миллет философиягъа, халкъны аууз чыгъармачылыгъына, бурундан келген джыр-назму джорукъларына да таяныбды.

Х. Акъбай улуну назмулары «Къарачай поэзияны анталогиясында», тюрлю-тюрлю газетледе басмалана да тургъандыла, алай а «Эки тамчы» аны биринчи назму китабыды.

1. ДЖУРТУМ БЛА УШАКЪ

МЕН ЁЛСЕМ ДА

Мен ёлсем да, джангы джырчыла
Сезимге, тэзюмге туберле;
Джуртума неда хур кыызлагъа
Сёзледен тухтюйле тюерле.

Мен кетсем да, джырчы тизгини
Джукъармаз, аз болса да бирге.
Мен ёлсем, шо, ана тилими
Ашырмазсыз мени бла кёрге.

1999 дж.

КИМСЕ, СЕН?

Къонакъ тюл, къонакъбайды тёрюн
Сакълагъан, джакълагъан да джаудан!
Унутсанг джырчыны бу сёзюн,
Аламгъа да боллукъса джалгъан.

Джуртунгу хар ташын, агъачын;
Не суйген кызынгы тюшюнгде
Ауазын, санларын не чачын
Ийнакъла сен ана тилингде.

Суйюнсенг кюзгюню аллында:
«Кимсе, сен?» - деб сорсун кёзлеринг.
Сёзюнгден, тэзюмден да алгъа:
«Къарачай!» - деб урсун джюрегинг.

1988 дж.

ДЖУРТУМ ДЕСЕМ

Суймекликге анча джырны атаргъа
Тартынганча этедиле къылларым.
Сезим кьонса, къайда къарыу тохтаргъа:
Инджиуледе сёзюн излейд къаламым.

Кюрме эшиб, тухтюйлени тизеди
«Джуртум» деген сейир сёзню макъамы.
Хар бир джаннга татлы болса излейди,
Бюртюгюча къара джылгъы джырнаны.

«Джуртум» десем, Къарачайды эсимде,
Тарихинде төрт дуня шыбырдай.
«Джуртум» десем, Къобанымды эсимде,
Толкъунлары, насыбымча, джылтырай.

«Джуртум» десем, тау Малкъарым эсимде,
Юйюрсюнюб, бир байракъгъа джыйылгъан.
«Джуртум» десем, Минги Тауду эсимде,
Юллесинден кёк булутла джайылгъан.

«Джуртум» десем, эл къабырла эсимде,
Хоншум, тийрем, къулакъ къакъгъан межгитле.
...Салынса да он къралда эсгертме,
Джуртсуз ёлген саналады харибге.

1989 дж.

АНА ТИЛИМ

Биринчиге «анам» десем,
Тохта, тохта, «атам» десем,
Чыбыкъ атха чабыб минсем,
Бу гюл чыкъны алыб ичсем,
Ана тилим, джангыз сенде
Табарма мен керек сёзле.

Бир джыгъылыб, «бутум» десем,
Эсли болуб, «Джуртум!» десем,
Кёкден джулдуз сёгюб алыб,
Джырда айтсам, сёзюн салыб,
Ана тилим, джангыз сенде
Табарма мен керек сёзле.

Бир онгсузгъа салам берсем,
Къонакъ келиб, «Хош кел!» десем,
Алгъыш тутсам тойларыма,
Къаджау турсам джауларыма,
Ана тилим, джангыз сенде
Табарма мен керек сёзле.

Тоба этиб, артха къайтсам,
Махтаулугъа махтау айтсам,
Ахыр Кюнню ауалында
Атлаб минер базманымда,
Ана тилим, джангыз сенде
Табарма мен керек сёзле.

ЗАМАННЫ БУРАЛСАМ

*Амал болса, эминада
Табанкёлню кёмер эдим.*

Буралсам заманны ызына,
Мен салырем халкъны эсине
(Тарихни хар белги ызында
Кёргенин кёлтюртюб кесине):

Итилни ол мийик кёпюрюн,
Онтёрт джыл термилген тауланы;
Багушда арпаны бюртюгюн
Ачлыкъдан излеген кьолланы.

Хасаука бла саркъгъан къанланы
Мен гоппан бла берсем суусабха,
Ол кюн ёлмей, кьыза кьалгъанын
Бир-бири бла чюйлерем Джуртда.

Чын ханны туудугъу, ол асхакъ,
Мен болуб, чарх бла баш кесдирсем...
Эх, тартыр мессими Боюнчакъ,
Къарачай бозадан эсирсем!

Белляуда бешигин бёлеген
Ананы кьурутурем сютюн;
Тау тилде сёз, лахор эшитилген
Оджакъдан чыгъартмазем тютюн.

...Джуртсузлукъ сынатыб джуртунда,
Сатлыкъгъа кьол бермез эди суу!
Ол джазса уа: «Кьул бол!» - деб, джырла,
Сёз джазмазлай, этер эдим кьуу.

Бу ёлю джукъудан миллетни,
Шо, кьозгъаб, этелсемед кьаугъа!
Окъ салыб, мен урсам кесими,
Джан турмазед чёгюб бугьоуда...

Амма, мен тарыкъмам сатлыкъдан –
Ол джауну джыламукъ джибитмез.
Кечеге бир сернек тарталсам,
Ёртенни джау, джылан ётелмез.

1991 дж.

МОСКВА – НАРСАНА

(Поездде ушакъ)

«Нерусских в Россию лучше не пускать...»
(СГВ, №17, 1994 г. С. Исаков).

1

Поезд барады, сабыр чайкъала,
Ётуб орусну мыдах эллерин;
Къаргъа сюрюуле, кийик джайыла,
Сюрелле кёкде бири бирлерин.

Эрке кютюлген къайын чегетле,
Сабан ызлада ойнайды будай;
Алтын башлары кюннге тюрреле,
Ауаз береди клиса, зынгырдай.

Кече бла кюнню тохтамай барыб,
Дагъыда къара – Россияды бу!
Келген джау кеси, джолундан арыб,
Ненча къайтханды – Россияды бу!

2

Поезд барады бир бузмай харсын.
Эки джаныбыз – орус къабакъла...
«Не в злате счастье» деученди халкъынг,
Сен не излейсе, кетиб узакъгъа?

Айт, не сюрреди бу кенг тюзледен:
Джауунг, бушууунг, ачлыкъ, не джутлукъ?
Огъесе, безиб кеси кесингден,
Тенгми излейсе, болурча джууукъ?

Сюйген къызынгдан сыныб, ёнгелеб,
Джангы сезимми излейсе кенгде?
Хоншунг насыбын табханын эслеб,
Ангамы бараса андан юзерге?

Кавказ урушха келген бабангы
Салын джуртуна элтирми джолунг?

Эслеб унукъгъан, джарлы халкъланы,
Маммат боламы барады къолунг?

Къайры бараса? Бир сор кесинге.
Башха болмаз да балым, джемишим!
...Сала болурму халым эсинге
Кеси халкъынгы монгол адежин.

3

Джокъду джууаб тот, семиз кёзледе,
Джокъча излем къайтыргъа тобадан.
Эртде айтханды Крылов бизлеге:
«Дайым да терсди онгсуз онглудан».

1994 дж.

БИЛЕМИСЕ?

Билемисе сен джырчыны кечесин,
Джулдузлагъа кюрен салгъан энчисин;
Атламагъан джолларыны ёлчесин,
Ётгенледе джарсыу берген кюлтесин?

Билемисе сен джырчыны джюрегин,
Ахыр кере нечик, неге кюлгенин;
Сокъмакъ ыздан алгъа туугъан тангларын,
Тот заманны шошлугъундан талгъанын?

Билемисе сеннге этген джырларын,
Окъдан къызыу, джерден ауур къарамын;
Билемисе джырчы билген джауунгу,
Джаз бла бирге кетгенинги, сауунгу?

Билемисе сен джырчыны ойларын,
Нек тюйгенин къашларыны тогъайын;
Сюймегенин уллу кёллю сёзлени,
Кёзлерине къарамагъан кёзлени?

Билемисе сен джырчыны...

ЧЕКЧИНИ ДЖЫРЫ

Ой, джырлагъыз, джандет торгъайла,
Джуртуму сейирлик тангларын:
Чокъуракъ башладан бугъойла
Созарла эжиуню маджалын;
Тауладан эниучю тубанла,
Чайкъала, абезек иерле;
Чеклени сакълагъан уланла
Генджетай атлагъа минерле.

Эшитилсин джуртуму ауазы:
Айтылсын джыр, джомакъ, алгъышла;
Окъулсун кёзюуде джаназы;
Джолоучу да къайтсын ышыкъгъа,
Къонакъгъа сый бла тёр табылыр,
Унукъмаз тауланы адети;
Душманнга таш, агъач атылыр,
Буюкъмаз таулуну да дерти.

Тёрдеги атамы бетинде –
Къууанчы, бушууу халкъымы;
Анамы насыбы бешикде
Чайкъалады белляу бла татлы.
Къатапа джайлыкъла, кёк – ала,
Кюн ойнайды нызы бла мында...
Тау джуртну тюнгючю – Къарачай,
Биз чекдебиз, тынчай сен, тынчай!

23.02.1995 дж.

ДОММАЙНЫ ДЖЕСИРИ

Доммайны кёзлери
Чакъыралла бизни,
Чакъырады ариу Гоначхир.
Кечеги отчукъну
Джилтини – джулдузу –
Джылыуу бла этеди джесир.
Ма тигеди рахат
Окъасын Сулахат
Сюймеклик излеген джашлагъа.
Суфруджу – акъ бийче –
Кюу этеди кече
Буу-Ёлген бла Семен-Башына.

Доммайны джесир
Чакъырады бизни,
Чакъыралла зем-зем бузлары.
Ётюрюк не къызбай
Джюрекден, къалтырай,
Сёз тууса, джыр болмаз. Бил аны!
Минг джолну бир джолу
Къучакълайды тауну –
Джол джанады ёхтем джанлагъа!
Сулахат, Суфруджу,
Бёлдюре джукъуну,
Чакъыралла мийик башлагъа.

Доммайны джесир
Чакъырады бизни,
Чакъырады узакъ джерледен.
Суулары секире,
Буулары ёкюре,
Чыкъ юзелле нарат джелледен.
Тенгледен ахсынсанг,
Джюрегинг бла сынсанг,
Сен джокъла Бели-Ала-Къаяны.
Джыр таугъа ёрлетсе,
Къыл, къобуз излетсе,
«Ба» этерсе азат хауаны.

2000 дж.

ДЖАЛГЪАН ТЮШ

Ингир эте, элле башы къапхакъда
Мал джая да, суююне ма бу джуртха,
Кесим кириб баргъан кибик ичине,
Кёзюм кетди бир джомакълы тюшюме.

Кёрдюм анда джюксюз баргъан улоуну;
Эки ананы эме тургъан бузоуну;
Къая ташны джилтин этиб учханын,
Ёзен ичи сермеб аны джухтханын.

Кёрген эдим къаран къалгъан сабанда
Эл башчыны, бойнун басыб боюнсха...
Бир-бир себе хотасында зынтхыдан,
Аммаджукка бара эди ызындан.

Кёрдюм сууда джюзе баргъан балыкъны;
Кёзюу джетиб, джерге тюшген наныкъны;
Белляу алгъан сабийчикни джукъусун;
Къарт атамы ёгюз толу дуркъусун.

Суу ызында кёрдюм ала къазланы,
Не изледим, табалмадым бозланы...
Быллай гюппе гюппе болмаз, тым болмаз;
Джалгъан тюшден мен джарлыгъа пул къонмаз!

...Кёз илгениб, джаратмайын халымы,
Бир-бир этиб, санаб чыкъдым малымы:
Асхакъ мында, къонгур, гылджа, алабаш...
- Ингир эте джукълагъанны къойчун, джаш!

ДЖЁГЕТЕЙ

Көргенмисе, шо, Джөгетей ёзенни
Кьолда уюган бу джылы ингирин?
Ол Ай белинде, ма, джокълайды сени,
Бирде уа барады джулдуз ичлерин.
Кече бла кюнню бу даулу чегинде
Кесек заманнга кечинеди алай:
Умут бла сюртюб ол терин бетинде,
Мылы мынчагъы бла турады ойнай.
Бирде уа, ийнан, кёз кысады кука,
Бурады джерде ол ийген абезек;
Ёзен да барады бизни бла уча,
Бечеу джегилгенча аны бла мёлек.
Окъа дарийге бёленнген элими,
Айт, ненча көргенди Къарча къаладан!
Джаным кёмюлген тум, ала ингирни
Сезелмей ёлгенди Асхакъ Тамерлан...
Бу сейир макъамны булбул ауазы
Сокъур джюрекни да этеди джырчы.
Джөгетей ёзенде зем-зем хауаны
Ингир алада танылады ызы.

2002 дж.

МИНГИ ТАУ

*Не говорите, что вы покорили Эльбрус,
Ведь это он покоряет нас, наши сердца.*

Къарт атамы тобугъунда ойнай туруб,
Эркелене, миннген кибик «аккасына»,
Минги Тауну тюз тѣппесинде олтуруб,
Къучагъымы кенг джайгъанма Кавказыма.
Къара таула, кѣз кѣргеннге сафла тизиб,
Джырадыла тенгизлени араларын.
Къая ташха уу джыланни башын эзиб,
Къара Къушум берди кѣкге къанатларын.
Бийчесын бла Бырмамытны гелеуюнде
Боз булутла джурла кибик отлайдыла.
Тѣрткъаш буула, эркеч болуб сюрюулеге,
Чыкъ юздюре, хырс тузланы джокълайдыла.
Тау джуртуму къарамым бла ийнакълайма,
Салам бериб адамына, ёмюрлеге;
Кѣргениме эсим, кѣлюм ийналмай,
Заман сезмей, сукъланама кѣзлериме.
Ёзен-ёзен гаралары – эгечлерим –
Этеклерин окъа салыб тигедиле.
Къаным къызыб, излеб, талпыб, билеклерим
Истемейде, къанат кериб, джюзедиле.
Джесир этиб, тау джуртуму айбатлыгъы
Миндиргенди Минги Тауну тѣппесине:
Аккасында эркелене къарт атамы,
Сукъланама, ийнаныгъыз, таб, кесиме!

2004 дж.

ДЖОКЪДУ, ДЕБ АЙТМА

Иесиз заманны джангы бийлери
Саталла, кьумнуча, тарих бетлени;
Сатыб антларын, умутну да сатыб,
Айт, кьайры баралла мени да алыб?
Джети ёзеним – джети джан тамырым –
Джети атаны эсде тут атларын!
Сен джокъду деб айтма меннге Къарачай,
Бу джети ёзеннге келе эсе джай!
Излей эсе джан бир джанны сюерге,
Азат джолунда тик таугъа минерге;
Саркъа эсе энтда Хурзук бла да Кам,
Сен джокъду деб айтма Къартджурт, Учкулан!

Иймансыз кишини антсыз баласы
Сатады, кьумнуча, Джуртну багъасыз.
Айт, неди адам, шо, атсыз, тукъумсуз:
Уюрму да сора айран кьорлукъсуз?
Болурму Джуртум бу джети ёзенсиз,
Уллу къазаным – эрсиз, сюексиз?
Сен джокъду деб айтма меннге Къарачай,
Бу джети ёзеннге келе эсе джай!
Излей эсе джан бир джанны сюерге,
Азат джолунда тик таугъа минерге;
Саркъа эсе энтда Хурзук бла да Кам,
Сен джокъду деб айтма Къартджурт, Учкулан!

Иесиз заманны джангы бийлери,
Сатыб умутну сабий кюнлерин,
Баралла кетиб не джуртсуз, не элсиз,
Келликча насыб алагъа кебинсиз.
Джети ёзеним – джети джан тамырым –
Атамы аджири кютюлген тауларым!
Сен джокъду деб айтма меннге Къарачай,
Бу джети ёзеннге келе эсе джай!
Излей эсе джан бир джанны сюерге,
Азат джолунда тик таугъа минерге;
Саркъа эсе энтда Хурзук бла да Кам,
Сен джокъду деб айтма Къартджурт, Учкулан!

13.06.2006 дж.

ДЖЕРНИ КИНДИГИ

Джерни айылын, джюгенин да тартыб,
Джазыу джюгюнден сен бараса къачыб.
Халкъым а тѣзюмдю, ёмюрдю кеси,
Барады джюзюб ёмюрню кемеси!

Тынгсыз бойнунга къурулуб боюнсха,
Заман джанынгы къамчилейди къысха;
Кесингсе бу хаух дунияда ашыкъгъан.
Халкъым а ёмюрдю, ёмюрдю, ийнан!

Къара Тауланы тик, кириш сынджыры
Ол сакъ джанынгы болалырма джыры?
Сыйлы Аллахым ишлегенди алай –
Къалгъан аламны Къарачай бла джалгъай!

Джерни киндиги бурулады мында!
Кюнюм да барады атлаб тангына!
Ёмюр сынджырда уа – Уллу къазаным!
...Сени бла тууармы мени адамым?

29.12.2007 дж.

ДЖЕЛ

*Горий, Горий, элсиз Горий,
Сен сюр, булга, неми да джой!
Горий, Горий, ческиз Горий,
Бу джырыма сен этчи той!*

Джел! Джел! Эх, къаллай джел
Ойнайды тангны къойнунда!
Джан! Джан! Эх, къаллай джан
Джукълайды ана къойнунда –
Азат этиб бу берч кюнюн,
Джелге тутар ол ёшюнюн!
Къызгъан джюрек джюрюр отда,
Болур чексиз чексиз Джуртда!

Джел! Джел! Эх, къаллай джел
Нёгерди тынгсыз джаныма!
Танг! Танг! Ма быллай танг
Келирми тангсыз Джуртума –
Бир джан учуб айсыз кёкге
Джаннган джанын төлер бизге!
Къызгъан джюрек джюрюр отда,
Болур чексиз чексиз Джуртда!

Джел! Джел! Эх, къаллай джел
Ойнайды заман къойнунда!
Къан! Къан! Эх, къаллай къан
Ойнар да бу джан тамырда –
Таумча бек, суудан да терк,
Ёмюрча деу болур джюрек!
Къызгъан джюрек джюрюр отда,
Болур чексиз чексиз Джуртда!

04.12.2007 дж.

МЕНСИЗ БУРУЛГЪАН ЗАМАНЛА

*Бу заман тюрлениб,
бир кёб инсанны салды тобукъгъа;
сый, насыб да ёлюб,
джазыу джанымы этеди джукъа:
джукъады намыс, джукъады заман;
ёлю джукъуда джатады адам.*

Менсиз бурулгъан заманла,
Къаст этиб, ёмюрге кетдиле.
Элсиз сууугъан минара
Чакъырады Кёкню кесине.

Джаным, экили ышара,
Кёз атады ётген кюнюме:
Айлы кечеме ашыгъа,
Ол минеди учсуз кёпюрге.

Эсим эсирген тансыкъны
Ат этеди джаным бла бирге.
...Кесим кёрмезлик насыбны
Кюн-кече бла излейме неге?

25.01.2008 дж.

ЮЧ АТЛЫ

Нарт Тауну – эки башы,
Чек болур Къадау ташы:
Юч атлы аны сакълар,
Тау элим азат джукълар.
Юч атлы джолгъа чыкъса,
Бир болур джюрюш, джоргъа:
Юч кылыч бирден урур,
Джау чекден артха турур.

Джыр, белляу айтса элим,
Не бюгер аны белин!?
Бар джандан намыс онглу:
Юч атлы сакълар джауну.
Танг джулдуз учса кёкде,
Юч атлы сакълар чекде:
Юч кылыч бирден урур,
Дерт джаудан мийик болур.

Нарт таугъа ёрлеб минсе,
Ол джуртун керти суйсе,
Джан кёкню джерлеб учар,
Ат, кылыч эрни сакълар.
Юч атлы джолгъа чыкъса,
Бир болур джюрюш, джоргъа:
Юч кылыч бирден урур,
Джау чекден артха турур.

09.11.2009 дж.

КЕЛ ДА КЁР

Сен тангла бла да келчин атлай,
Чыкъ тамчы бла да джуу бетинги;
Кел да кёр сен – сенсиз Къарачай
Чал тансыкъ бла бёлер эсинги.

Сен джайны кёзлери бла къарай,
Кел чыран тауланы джерине;
Кел да кёр сен – сенсиз Къарачай
Джыр, эжиу бла байлар кесине.

Сен джаяу джолчукъла бла атлай,
Ич да кёр Къобанны ойларын;
Кел да кёр сен – сенсиз Къарачай
Аз этгенди сенсиз тойларын.

*«Къарачай!» деб айтсанг, джюрегинг
Бир дыгъы да мы болмайды, айт?
Сен юйде анангы кёзлерин
Кёрюрге бауурунг бла да къайт.
Джер къачы бла сыйла атангы,
Таулуну намысы бла сыйла;
Бар эсе уа, юйрет джашынгы,
Джол табарлай юйрет Джуртуна.
Къарачай – ол Къобанды, ийнан,
Акъ мынчакъ тизилген эллери;
Къарачай башланад шхайтыдан,
Сен бла менбиз аны джюреги.*

Сен кече бла, джуртну къучакълай,
Кел, атла да мыдах эллени;
Кел да кёр сен – сенсиз Къарачай
Кюн, кече да сакълайды сени.

04.07.2010 дж.

ЭЛЧИ ДЖАШЧЫКЪ

Кечеги джукъудан джашаугъа къайтара,
Сагъайтады элин насыблы минара.
Аязы бла ууа кёзлени хымылин,
Бир джашчыкъ да барады сюрюб ийнегин;
Ол барады истемей тангны къадарын,
Эслемей кюнню энтда кюн джазарын.

ГЯУРНУ АРБАСЫ

Гяурну арбасы – ол тутады къоян,
Адежи да, джолу да мыжыкъды тамам.
Джуртума уа келир, ма, келликди кюню,
Ол кёзю бла кёрюрлей азат ёмюрню!

Сен илешме зимсиз бугъоуну тотуна;
Бош ийилме эниш, аяздан бугъуна!
Ийилген башланы, хоу, къылыч да кесмез,
Амма, джау аланы кесине тенг этмез...

Джау джауу бла тенгишди, ёхтемди анлай;
Эр джаны бла тенгишди, тамамды алай.
Бу Джуртну хар тангы аманатды бизге:
Эр ёлмез, сен ийнан, сан кирсе да джерге.

Билимни джарыгъы – ол джилтинди кече;
Ол джюрек сокъурну сау этеди, эте...
Топ, бечел санланы сен абдез бла да джуу,
Бу азат эртденнге сен азат бол да, туу!

Джуртунгу элине туу джангы джулдузлай;
Бу къара кечеге сал ёртен не хахай:
Къабынсын, от тюшюн джау-джылан къойнуна!
...Насыбынг да келир Къобанны бойнуна.

ЁМЮРНЮ БУКЪУСУ

Джарлы элими киштиги,
Сакълама сен энди мени!
Мелте джагъасы бла джашау
Бир бузмай этеди ашау...

Мелхум, мижегеди тепси,
Ички да бир болмай эски...
Къызыл ётюрюк да – тогъай;
Межгит да турады... алай.

Тюзде аджашса, элими
Мен тау бла этерме эрли;
Ёлсе уа джанны умуту,
Элсизди, тилсизди джурту...

Келирлей ма бу кюнюме,
Кирирлей алтын юйюнге,
Нени төледик джауума,
Неле бла келдик сауума?

Азмыч сабийни киндиги
Айт, ким бла, къалай кесилди?
Танырмы джанын Къарачай?
Келирми къышдан сора джай?

Учхул тарындан ычхынса,
Къобан да болады хусма.
Умут кёмюлсе, ёмюрню
Букъу бла барады кюлю.

Кийик тауланы туудугъу,
Ёлюмдю бизге бу джукъу!
Сен тутма берчсиз къолланы,
Сууутма элсиз джолланы!

04.10.2010 дж.

МЕН СЕНИ БЛА БИРГЕМЕ

Анамдан кесилген киндигим ёмюрге
Тагъылыбды, ийнан, бютеулей да сеннге;
Хауанга, джеринге, Къобанны тилине
Тагъылыбма, ийнан, мен сени бла бирге.

Кюн, кече бла кюлге кёмюлген элиме
Тагъылыбма, ийнан, джюк алыб белиме;
Бу зимсиз бурулган заманны джюгюнден
Ийилеме эниш мен сени бла бирден.

Мен сени бла бирге тобагъа да къайта,
Джанымы умутун, тилегин да айта,
Хар джангы джырымы сёзлери бла бирге
Шыбырдайма, ийнан, мен сени тилингеде.

Сен а несе? Къайдам? Бир – чёрчек илячин,
Ма, кеси-кесинги сен сояса кесинг;
Бир – Лаба суулада ойнаучу балыгъым,
Сен тангла бла бирге келиучю джарыгъым.

Сен мени азансыз сёгюлген иманым,
Бу эки кёзюме тёгюлген тубаным...
Мен атлар тенгизни сен ахыр кемеси,
Сен ахыр ташымы ёмюрлюк иеси.

03.02.2011 дж.

БИРЕУ

Сейир Джуртуму хар тангы да джомакъ:
Чыкъгъа тешелибди, джукълайды гелеу;
Баргъан Къобанда ойнаучуду чабакъ –
Аны кӛрелирми, сезерми биреу?

Биреу сезелирми Джуртну насыбын,
Аярмы аны ол, менича, былай?
Тутармы кюннге элими асылын,
Басармы кӛлюн, бир тенгича, сылай?

Болурму Джуртну ол кзулу не бийи,
Сынармы бизни бла ачыу не джарсыу?
Ана тилимде сӛлешсе сабийи,
Меннгеча, болурму аннга да асыу?

Сакълармы Джуртну ол ташын, агъачын;
Къара шкилдини балсытырмы, менлей?
Менлей, сагъышда агъартырмы чачын;
Кӛкню сагъайтырмы, кече бла тилей?

...Сейир Джуртуму хар тангы да джомакъ:
Чыкъгъа тешелибди, джукълайды гелеу;
Баргъан Къобанда ойнаучуду чабакъ –
Аны кӛрелирми, сезерми биреу?

04.05.2011 дж.

УЧУЗ ЭТМЕ ДЖУРТНУ!

*«Гитчеди джуртум!» деб, тарыкъма, неге –
Европа кёбге алашады бизден!
Тауну башындан къараучубуз джерге,
Къалгъан дуня уа бизге тюбюнден.*

«Гитчеди джуртум!» деб, къыйнама джанны –
Огъай, ол тамамды Джуртун суйгеннге!
Кимден да алгъа кёрючюбюз тангны,
Кёлюм да джарыкъды, джууукъду кюннге.
Гюлню агъында чыкъ ойнайды, бугъуб;
Ойнайды тауну эрнинде джугъутур;
Кёкню мийигин къуш келеди учуб –
Ол Джуртну татыуун, айт, къалай унутур?!

«Гитчеди джуртум!» деб, учуз сёзлеге
Бёлеме не сойма Джуртну иннетин!
Тауда ёсдюрюб бериучюбюз тюзге
(Тюзню джакъласын деб) тауну джигитин.
Москва, Ленинград, беларусь чегетле...
Къайда да таулу эр болду антына;
Ата къарнашым – ол джетиб Берлиннге,
Мингле бла бирге джан бергенди анда.

«Гитчеди джуртум!» деб, сен айтма алай;
Ыйлыкъма миллет термилген таулагъа:
Атыча, уллуду Уллу Къарачай –
Кёкден ол джетгенди бизге саугъагъа!
Ана джыламукъча, тазады Къобан,
Джууады джерни элисин, къарысын;
Уруш арада эл сюреди сабан –
Ол энтда төлейди Джуртну багъасын.

«Гитчеди джуртунг!» деб, айтса уа биреу –
Ёрлеб бир кёрсюн ол тауну мийигин!
Ташы, агъачы, адамы да – тиреу;
Азат хауада ол кеси да эркин!

Эркинди таулу, насыбы да кийик;
Эр джурту бла тууса, ол аны бла тенгиш.
Тюзню кенгинден кем болурму мийик –
«Гитче!» деб, Джуртха нек саласа бедиш?!

13.05.2011 дж.

АРХЫЗДА

Адам баласы – ол излейди, ийнан,
Кетген бабасы бла ушакъ этерге.
Минг джыл юзюлсе да эки арадан,
Архыз сиреледи, турады джерде!

Турады, чарсха сирелген аджирлей,
Мени бла бирге силкинникча алгъа!
Бирде уа сабырды, ауур джѳбелей,
Учхун себилгенча болады тангнга.

Келеме атлаб мен тынгсыз бабамы
Заман отлада кѳмюлген мюлкюне.
Мыдах сыбызгъым уятхан ташланы
Мен бир-бир атлай да, барама ѳрге.

Ёлген шахарны хауасын орчалай,
Хуна ташларын «ба» этеди биреу;
Ёлген атамы обасын къучакълай,
«Ата меникид!» - деб, болады бедеу.

Мени уа, ийнан, атамы тамыры,
«Мындама!» дегенча, бери чакъырад;
Ташдан къаланнган бу тилсиз хунаны
Хар бир элиси да этеди шагъат.

Келеме бери мен тынгсыз бабамы
Алтын абала кемирген мюлкюне.
Кесек заманнга мен асыб заманны,
Табама асыу термилген кѳлюме.

...Къотур къаяны баласыды сослан,
Архыз да аны бир эмчек уланы:
Ташдан къаласы, хунасы да ташдан.
Бу таш кюбеде, айт, нечикди джаны!

Къулакъ суучукъну бойнунда тирмени,
Тынгсыз бурула да, тартады къууут;

Ташдан келиси, илкичи, гёзени...
Ийнан, хар ташы, агъачы да – умут!

Айт, къаллай сезим неда къаллай иман
Ташны ёзегин атама ийлетди?
Айт, къаллай сёзле неда къаллай макъам
Аны ёмюрюн заманнга бий этди?

Джаны Аллахха джол излей да, джарсый,
Умут бла, тилек бла алыб хауасын,
Берчли къоллары бла, сырты бла ташый,
Нечик ишледи ол тёзюм къаласын?

...Бирде, уу синнгенча, тансыкъ кемире,
Келеме, ийнан, бабамы джуртуна:
Бир не айтырыкъча мени кесиме,
Тилсиз ушакъгъа чакъырады хуна.

28.05.2011 дж.

БИЛ ДА КЁР!

Бу тилсизлик дамыр этиб уялтса,
Ана тилинг неди – аны бил да кёр:
Эртден сайын аны джыры уятса,
Босагъа да кёрюнюрөд сеннге төр!

Бютеу джуртун бешигине байлагъан
Таулучукъну кёзлери бла къараб кёр!
Ана сютден ана тилин аулагъан
Белляу джырны ауазы бла айтыб кёр!

Даж-даж эте чум терекде ойнагъан
Сейир джанны джюреги бла атлаб кёр!
Джуу-джуулары татлы тюшде уюгъан
Келир тангны умутунга салыб кёр!

Сюйген джанны тамчы-тамчы ойларын,
Таша къалыб, ана тилде айтыб кёр!
Бу джюрекни сен абезек тойларын
«Гиннанайны» макъамына салыб кёр!

Келир джауну аллын тыяр джигитни
Ёхтем джаны не айтырын эшитиб кёр!
Уллу тойда къолгъа алсанг иликни,
Ана тилинг аш тепсиде болур төр!

Ыстым кече бютеу элни бёлеген,
Джыр насыбны босагъасын атлаб кёр!
Базар неге ана тилин төлеген
Тилсиз эрге берилмесин сый бла төр!

...Бу чал къартны айтыр сёзюн алай ал,
Сен алмасанг, боллукъ суна кюн да кёр.
Ана тилни хар бир сёзю джемиш, бал –
Айта-айта, ол татыуну бил да кёр!

23. 09. 2011 дж.

II. ЭКСЮЗ ЭМЮРНЮ ТАШЛАРЫ

«ЭКИДЖЮЗЮНЧЮ»

Мени джырым сандыкъгъа къабланган анагъа,
«Туудукъчугъум!» дерге болмай къалгъан атагъа,
Джыйырмада чал чапыргъан башлагъа,
Афган джерден къайталмагъан джашлагъа.

Юйде уа къышды. Джауамыды къар?
Кюртден да толдуму элни башы джар?
Мында уа джайды эки джылыма –
Кюнле, кечеле да келелле борчха.

Юйде уа къышды. Анам да юйде
Сакълайды, билеме, атам бла бирге.
Бюгюн кетебиз, чыгъабыз джолгъа,
Ахыр саламны джюк этиб аджалгъа.

Дембель колонна – бютеу сауутсуз,
Барады кетиб ол джакъсыз, умутсуз:
Барад джолубуз ёрге, таулагъа,
Бизни бла барады букъу бурула...

Джангыз окъ кёкню кесиб, къычырды,
Аджал, нёгеримча, меннге къысылды:
Юрдю миномёт аргъы айрыдан...
Ийнан, мен озгъанма юйге барырдан.

Юйде уа къышды. Анам да юйде
Сакълайды, билеме, атам бла бирге.
Мен а джатама афган таулада,
Умут да ёлгенди мени бла мында.

Тилейме сизден, эсен эсегиз,
Афган тенглерим, Кавказгъа джетсегиз,
Къайтырсыз бизге, мени атама,
Айтырсыз менден сиз салам анама.

Сюйген къызымы сюртуб кёзлерин,
Сыйлаб, сый бериб, сиз алырсыз кёлюн.
Мени уа, джабыб темир сандыкъда,
Таулу джуртума элтирикди ЦэКа.

«Экиджюзюнчю» джюк этиб, эртденде
Алыб кирирле уюган элиме:
Орам итлени къозуй, сагъайта,
Тансыкъ кемирген юйюмю джылата.

...Юйде уа къышды. Джауамыды къар?
Кюртден да толдуму элни башы джар?
Мен а джатама биреу джуртлада,
Умут да ёлгенди мени бла мында.

1988 дж.

ХУДЖУЛА

*Бютеулей юйдегисин Азияда тас этиб, тели юйню,
ачлыкъны, адамсызлыкъны эм ачысын сынаб, дагыда
джюреги таш болмай къалгъан къарт анамы эгечи
Айшаханнга атайма.*

Сагъышсызды, муратсызды къарамым,
Джашау деген, кёрде кибик бир чунгур.
Излесе да бююнлюкде къаламым,
Айтырларым боллукъдула бек къотур.

...Онг джанымда орундукъну иеси
Чачын-башын тозуратыб джатады.
Къатымдагы, атын билмейд, таб, кеси,
Джинлерине дохтурланы сатады.

Кёзлеринги гинджилерин аурутхан
Сары сапыран боялыбды къабыргъа.
Кёкюрекде эркин ётню тауусхан
Аджал ийис тёртгюллейди хауада.

Эмилики бююнлюкде ол аджир –
Аннга миннген бери къайтмайд ызына;
«Атабызгъа» джыяд бизден ол тазир:
Эки этиб бирин къойду халкъыма.

Тогъуз джаннга бирден къуруб боюнсха,
Меннге, сайлаб, энчи мухур салгъанды:
Баш иеми, излеб табыб урушда,
Татлы джанын согъум этиб, джойгъанды.

Мал ауузунда чёб юзмеген джигитим,
Сыртын бермей, джанын берди душманнга.
...Танг алада, тамам сасыб джюрегим,
Тылпыу излеб, чыкъгъан эдим арбазгъа.

Маулутларын, ашын, схатын бергинчи,
Миллетиме дауле, бедиш себилди.
Кёк кёгюрчюн кёкде айланч бергинчи,
Джут эшелон Къарачайны сибирди.

Тирмен ташла бурулмайын къарайла,
Иелерин тутмакъ этиб ашыра;
Минги Тау бла Къадау таш да сарнайла,
Инджилерин Къобан сууда джашыра.

Ол Къобаннга кѣмюлмейин, сау къалыб,
Нек кѣмюлдюм ма бу кюннге, бу юйге?!
Тогъуз джандан джангыз кесим сау къалыб,
Керек болдум бюгюнлюкде, айт, кимге?!

Къайсы экен ол кюн арбаз сибирген,
Джер джутарыкъ, ызыбыздан зар болуб?!
Нечик джутду бу Азия Сибирден,
Онтѳрт джылны къан ичерлейин тогъуб.

...Ахыратда баш иеми аллына
Сират кѣпюр атлаб барыб тюбешсем...
«Арбаз толу къайдад бизни балала?»
Джууаб къайдад, бу сорууну мен эшитсем?

Джыламукъла тамагъыма тыгъылыб,
Кѣкюрекден керти хапар чыгъармы?
Тѳрт баласы бир къабыргъа къазылыб,
Кебин кѳрмей къалгъанларын унармы?

Дууа, Ясин окъутургъа эр болмай,
Ана къолла дингиз кѳбген салларын
Баласла бла, джол узагъын джер тырнай,
Сууукъ кѳрге алыб барыб салгъанын...

Къарыусузлукъ санларымы кемириб,
Ачлыкъ тарай, къалгъаныма келгенде,
Юшчюгю да юй тюбюне кѣмюлюб
Тургъанларын ийнанырмы кѳрюрге?!

Мен а кѳрдюм... Титиредим ичимден.
Ёлген, сау да меннге къараб джылайла.
Сарнасам да, акъгъан джожкъду кѳзюмден.
Худжуланы: «Былай бол!» - деб, къаргъайла.

1989 дж.

БАЯУТ

Межгитни ала кызыл джасаб,
Большевик алай кирди элге;
Аллахдан джыйгъан киби джасакъ,
Аш тепси кыура эди джерде.

Ал сюрде улакъча макъыра,
Чилледе бёрю тонун кийди;
Элими эки эте, чагъа,
Ол аны кызыл къанын ийди.

Хоншусун хоншу кеси сатыб,
Терк минди кызыл атха адеж.
Тау намыс бизден кери къачыб,
Силкине келе эди Худес.

Къарачай кызыл отда джана,
Иманын кюбе тубге сукъду.
Минглеге ахыр джолну джаба,
Баяут, айт, ненчаны джутду?

Къол тирмен тохтамайын, сыгъа,
Миллетни джойду, этди тоноу;
Сокъурну джолгъа этиб уста,
Тилсизге берген эдик оноу.

Башчыла – бютеу мурдар къанлы,
Джокъ эди гюнах, сууаб не бет.
Тышындан чабхан киби джанлы,
Эл-элден къачханед берекет...

Кечеде джангы джолла излей,
Чокуна джая эди билим;
Бар джанын бютеу бизге төлей,
Келликге бере эди изин.

Сибирге тутмакъ болуб атлай,
Арт сёзюн айтхан эди артха:
- «Баяут!» деб, ёлмегиз джылай,
Ол джуртдан джууукъду Аллахха!

1995 дж.

КЪАРА ТЮШ

Э-хе-хей! Сен, бёрксюз тамада,
Эс бир бёлчю кёлсюз халкъынга!
Э-хе-хей! Сен, кёзсюз тамада,
Джол узакъмыды шёндю тангнга?

Юч тюмен тутдуруб намысха,
Кёзлеге да кьюруб боюнсха,
Къап-къара къанаты бла къаргъа
Къаб-къара тюш себеди къаргъа.

Кечеде – сокъур, сау да кёзсюз,
Кечеде – эр, къатын да бёрксюз...
Къап-къара кечени къазаны
Къайнатады джетер башланы.

Шам тауну кесилген къартлыгъы
«Ба» этеди берген къолланы,
Къап-къара джамчыда бир атлы
Тепчилдейди, татыб аракъы...

1996 дж.

ГУДУЛА

Къарын бокъ сюрген – ол къарын джау этер;
Аты бла келген – ол джаяу да джетер...
«Миллет!» - деб джыртады, ичсек, кёкюрек,
«Миллет» деб чёккен табылырмы эр...к?

Къатын быстырла бла тюшгенди Казим,
Къырым тауугъу бла чёгеди Азим.
Алий – ол башхады, ийнан, аладан:
Къойла секиртгенди къартны бауундан!

Осман тонагъанды шефни тюкенин,
Биреу сыйыргъанды бирни тюменин.
Муну гитчеси да, кеси да гуду –
Кече бла ийгенле хоншу бузоуну.

Мамай ханс сатады Чотай бла бирге.
Атай олтургъанды сабий тюрмеде.
Солтан къараучуду уллу базарда,
Къайын атасы – Акъ юйде тамада.

Ойдур – ол устады улоу сюрюрге,
Махай да джюрюйдю аны бла бирге.
Джангур-зат ётмезча джабыб районну,
Аю да гудуду, Бёрю да гуду...

КЪЫЗЫЛ КЪАРАЧАЙ

*Къызылды Покун, къызарады Уруп;
Къызыл Къаладан да къызылды Къая;
Къызыл Къарачай – ол къызыл от болуб,
Къызыл бернеден къыз алады Мара...*

Тенгизле, чайкъалыб,
Джер джухтан кёзюуде,
Джек, шайтан, къозгъалыб,
Джуртума келдиле.

Чий мыжыкъ атлагъа
Бютеулей минишиб,
Келдиле да ала
«Акъ», «къызыл» юлешиб.

Акъ, чууакъ тангланы
Къып-къызыл этдиле.
Акъ, кирсиз джанланы
«Лишоннга» кесдиле.

Баяут бла ГУЛАГ
Минглени джухтдула:
Ма, сюрюнчдю узакъ
Апенди Чокуна.

...Акъ тору аджирни
Къан ала бла бояй,
Сойдула элими
Кюн-кече бла, тонай.

ДЖУРТДА ДЖАНГЫЗ ТЕРЕК

Джуртда Джангыз Терекни,
Къурт киргенча, кемире
Барны, джокъну, келликни,
Ким джыкъды былай джерге,
Ой, джыкъды аны джерге?

Заман салгъан джюгюне
Бой салмагъан Терекни
Джетек этер кечеде,
Айтчы, айтчы, ким кесди,
Ой, кече бла ким кесди?

Ким кесди эсни эки,
Эки бёле бир халкъны?
Ата сёз болуб эски,
Туумай нек къалды джангы,
Ой, нечик къалды джангы?

Ёзден ёмюр, чайкъала,
Къан толкъунда кёмюлдю;
Кюн, чыкъса да къызара,
Ол анда да бир ёлдю,
Ой, анда ол не кёрдю?

Джуртда Джангыз Терекни
Джау кече бла туб этди...
Отда джанмаз Терекни –
Ёз джанымы – ким кесди,
Ой, кече бла ким кесди?

КЪАРА КЮЧЮКЛЕ

Къара ит кючюк бу къара кечеде
Илинмей къабады адам кёзюне...
Бу къан гыбыла уа, халкъны этинде
Джыллыкъ той къургъанча, эмелле, эме!
Джакъсыз джуртуму хар кюню да кече –
Къарты, сакъаты да азыкъды сизге:
Ичесиз бир тоймай, не толмай, тынгсыз...
Аллах бла тилейме: «Болсун артыгъыз!»

Къаудан гыбыгъа да келе шойду къыш,
Сизге да, тилейме, джетсин бу алгъыш:
«Хар бир къуллукъчу къул болсун халкъына,
Аны бла бирге тюбесин антына!
Ашар азыгъы айлыгъы бла болсун!
Улху алыучу къоллары суусун!
Джашы джашларым бла сафда сирелсин,
Аскер тенгликни ол кеси бир кёрсюн!

Юйде бийчеси, томурау мычхылай,
Ачха дауласын, меникича, джылай!
Тангы бла турса, ол турсун сагъышда,
Ашар азыгъы суусун къашыкъда!
Таулу ананы ол сабий ачхасын,
Такси бла баралмай, джаяу къайтарсын!»
...Джолда джаяулай мен озсам баргъанын,
Къолум бла тутарма таза къолларын!

22.06.2010 дж.

НЕ ЭТЕ ДЖАШАЙСА, КЪАРАЧАЙ?

Не эте джашайса, Къарачай?
Акъ орнуна нек ичесе шай?
Эт дамы чыгъармы тузлукъсуз?
Болмаучу эдинг да болумсуз...

Эсингде болурму Хасаука:
Чюй этиб уруб джауну таугъа,
Суу талны бюкгенча, бюкгенинг?
Энди уа мыдахды кюлгенинг...

Татлюка келсе эди къайтыб,
Бош турмазек биз былай джатыб:
Терк алыб Пашинканы къолгъа,
Къалгъанын бюгер эдик полгъа!

Тилчиле, ёрге къобуб бирден,
Сатсала артыкъ барын элден,
Анангы силте сапынчыгъын
ГУЛАГда джояр эдинг, антым!

Маймулдан туугъан эсе адам,
Марада ёсемиди банан?
Ёсмей эсе, джокъ эсе битим,
Дарвин да къыйнамасын кесин!

Къойлагъа къочхарды атаман,
Хоразгъа чубар тауукъ – тамам;
Сиркеден да туумайды тюе,
Туумай эсе, нек ашайд кюе?!

Хан турду къызыл аджир джолда –
Арбагъа салалмады джоргъа:
Ачыудан азау тиши кёбюб,
Эл джюгюн барады ол тёгюб.

Ким къалды къумлу тюзде алай,
Умутун аджал тутуб талай;

Ким къалды тауда къаты бугъуб,
Анча джыл, бёрю кибик, улуб.

...Бюгюн да барады ол таууш,
Бюгюн да учалмайды ол къуш;
Бюгюн да мыдахды Къарачай,
Акъ да болмай, ол ичеди шай...

03.10.2010 дж.

ЗИЯРАТ

*Хар джыл сайын Хасаука урушну кюнюнде
зияратха келиучю кърнашларыма.*

Къол джайдыра, дууа этсе къартыбыз,
«Амин!» дейди бизни къатыш Худесим.
Хасаукада ёлмез ючюн антыбыз,
Хар таулу да зияратха сирелсин!

Кел да кёр сен ол заманны ызларын –
Эси баргъа эски болмаз джарасы.
Кёремисе, ташда къанны къызарыб,
Лып-лып эте, саркъа турад аласы.

Джурт бла бирге урса эрни джюреги,
Атлаб ётмез джау да эски чекледен.
«Амин!» десенг, къартны этген тилеги
Салам болур ёмюрлеге бизледен.

Джел бла бирге ойнай турса джаныбыз,
Бечел болмаз сакъ джюрекни ургъаны.
Хасаукада ёлмез ючюн антыбыз,
Сен суутма ары барыр джолланы.

Хасаукадан Хасаукагъа атласанг,
Салам бер сен шеитлени джуртуна!
Бирде арыб, ма бу джерге олтурсанг,
Къулакъ салыб, джерге алай тынгыла...

Тау мылтыкъны ойнатыучу джигитле
Хасауканы къызыл этиб джолларын,
Къарайдыла кетиб аргъы мийикге,
Сора бирде джокълайдыла Джуртларын.

Тот заманны джезин ачыб, джангыдан
Шеит джанла бизге байракъ болсунла.
Хасауканы бетин сюртюб джалындан,
Таулучукъла зияратха турсунла.

22.10.2010 дж.

ЁКСЮЗ ЁМЮРНЮ ТАШЛАРЫ

*Салам, мукъминле бла муслим ахлула,
Аллах сакъласын бу къабыр инджиуден!
(Къабыр дууадан).*

Тангны аласын сарх буруб, минара
Элни ауазы бла тартады салах.
Бушуу Мёлеги чакъырса джолуна,
Джанынг ашыгдады, болады мыдах.

Кече бла кюнню ол джукъа чегинде
Заман, сабийгеча, этеди белляу.
Бу таш бурууну сиз аргъы ичинде,
Берги джанына да келликди сылтау.

Ёксюз ёмюрню джонулган ташлары
Тёзюм тёбеле бла этелле ушакъ.
Тилсиз элибле ойдемез атланы,
Таша тахсаныча, тутадыла сакъ.

Мен бир-бир окъуй, эс бёле, бёлюне,
Атла бла, джылла бла барама атлаб.
Къымсыз уюган ахырат элиме
Ахыр Кюн келсе, ол болурму азат?

...Бу къарт, ишексиз, сынагъанды толу
Уруш джалыны бла сюрдюч джазыуун;
Бучукъ шапагъатды – барыр джолунгу
Сабий джюреги бла этеди узун.

Ма бу танышымды – аны бла бирге
Чыбыкъ атлада чабыучуек алгъын.
Аргъы – ол омакъ – ол къонакъды элге;
Муну уа джоннганма киндик къалагъын.

Кими муслиман масхабны кеминде
Келир заманнга бёленибди сабыр;
Бирси джанланы, дорх этиб, кебинде
Уруз багъасы бла сатады къабыр...

Мыдах сагъышым бу ёксюз ёмюрге
Болады, бирде, келечи сауладан;
Нанкир бла Мункир сюрселе уа ёрге,
Къайтама бери, джангыра, джангыдан.

Ёксюз ёмюрню джонулгъан ташлары,
Чериу аскерлеча, сакълайдыла чек.
Барама окъуй ойдемез атланы,
Атлайма, тохтайма, этеме тилек:

– Салам, мукъминле бла муслим ахлула,
Аллах сакъласын бу къабыр инджиуден!
Мен бюгюн этеме саула бла дууа,
Ахыр Кюн келсе уа, къобарбыз бирден.

30.04.2011 дж.

ЁЛГЕН ЭЛЛЕНИ АТЛАРЫ ДА ЁЛЕ

Ызсыз бир букъу да болалмайды тас.
Заман ёмюрге къуюлады тынгсыз.
Ёлген эллени джанлары бла джаз
Барады ётюб, ол барады джырсыз.
Хуна ташланы аджайгъан бетлери,
Адам кюсегенча, тутуб эсими,
«Олтур!» -деб, джерге алай олтуртуб,
Тилсиз соруула бла этелле суукъ:
-Къайдады элни къартлары, адамла,
Нечик шум болуб къалдыла орамла?
Бютеу хатаны бийлери – сабийле,
Айт, къачан келиб бугъунчакъ излерле?
Ыстым тойланы кечеги макъамын,
Суйген джюрекни тыпырдаб ургъанын
(Итден ит туугъан, кюл себиб кёзюме),
Айт, къаллай душман тонады ёмюрге?
«Хейт!» дерлей эр болмай, хауле тоналыб,
Ойсуз, джылаусуз, таб, атсыз да къалыб,
Кече бла кюнде джел оджакъ улута,
Биз онтёрт джылны табындыкъ умутха...
Джуртха джаз келди, ма, келди адамы,
Элчи тер атады, ёсед сабаны.
Бизни уа джокъламай къалды иебиз
(Башха джерледен кем болурму небиз?):
Худжу кёчгюнде артларымы болду?
Да сора биз бошму сакълайбыз джолну...
Ызсыз бир букъу да болалмайды тас.
Ёлген эрлеге эл салады бир таш.
Ёлген эллени атлары да ёле,
Баралла кетиб, бир букъуча, эсде.

27.11.2011 дж.

III. СЕЗИМ БЛА НАМЫС

КЕЧ МЕНИ

Шош болгъанды шахар ичи, орамла,
Хар бир инсан джастыкъ салыб джукълайды.
Чубур маске, батыр болуб, къатымда
Кёк къырдышха тёшюн салыб сакълайды.

Тюклю тенгим баш кёлтюрмей джатады.
Ала джулдуз чулгъанады булутха,
Бирде алгъа, бирде кери батады,
Тамам ушай джюрегимде умутха.

Сагъышымда хар сёзюнгю ёлчеге
Салыб кёре, ёчюледи умутум.
Насыбымы байлаб къара кечеге,
Бёрю кибик, Ай бла бирге улудум.

Сени кемсиз суйгениме – кеч мени!
Терслигинги кечгениме – кеч мени!
Сюе туруб сённгениме – кеч мени!
Къал сен кюнде, мен а кетдим кечени.

1989 дж.

МЕН БОЛГЪАНЫН БИЛИРСЕ

Джерде джорюй, сеннге кьарай, термиле,
Мен тезелмем биреу кибики джашаргъа.
Кетер эдим ётген кюннге кёмюле,
Сен турмасанг кёзлериме ышара.

Учхан джулдуз джана келиб, силкиниб,
Учунууда джаныб, кёкню баргъанча,
Джюрегиме таша умут илиниб,
Силкинеме. Сен а кенгде кьалгъанча,

Не джансам да, мен джетелмей кёлюнге,
Хар кьуру да джыламукьда, мыдахса;
Сюймеклигим суу кёмюкча кёрюне,
Арабызны чексиз узакь тутаса.

Джазгьы кече чууакь кёкде кёрелсенг,
Джулдуз учхан тауусулуб кёрюрсе.
Джюрегими джарым джолда кюйдюрсенг,
Ма ол джулдуз мен болгъанын билирсе.

1990 дж.

СЕН САКЪЛА

Джаздан эсе къачха ушаш кечени
Салкъын аяз бешик башын билейди,
Терезенгден сылаб сени бетинги,
Тюшлериме тылпыуунгу элейди.

Экибиз да ол бешикге бёлениб,
Белляу айта, ийнакълайды соймеклик:
Юренелмей не эжиуге, не джыргъа,
Къаллай кюнле, джылла бизден оздула.

Дарий кёзлю акъ балийни тамчысы
Толмай къалгъан муратымы джууады.
Джазыууму заман эшген къамчиси
Тынчлыгъымы кёк аджирин къууады.

Толгъан айны ала нюрю – саламым,
Санларынгы джашырмайын ийнакъла:
Джюрегими бютеу барын, къадарын
Сеннге бердим, энди аны сен сакъла.

1990 дж.

МЕН КЪАЧНЫ СЮЕМЕ

Эс кешенем аязлада чайкъала,
Мыдах кюнле сакълайдыла къатымы.
Сен, джангызлыкъ, аяма да ийнакъла
Санларымы, сууут исси ашымы.

Тамчы тилде, уппа эте, сёлеше,
Джангур джыйды ингирими къолуна.
Джол узагъын къоратыргъа кюреше,
Джер тансыгъы болду меннге боюнсха.

Джай да ётюб, къачым ёксюз кёрюндю:
Аякъ тюбде къуу алдагъан чапыракъла...
Мылы тансыкъ аны бетин кюйдюрдю,
Ол кюеди джаз бла бирге чакъмазгъа.

Джай да ётюб, бир бек суйдюм къачымы,
Суйдюм аны джез аулагъан кёзлерин!
...Мыдах джыры сёнгюш этиб ачымы,
Мен джанымы бютеу аннга теледим.

1990 дж.

ТАУЛУ КЪЫЗНЫ НАМЫСЫ

Бек сюеме таулу къызны намысын,
Умутума аркъан салгъан кёзлерин.
Джазыубуз бир джудузгъа джазылсын –
Кёк бла джерде олду бизге тилерим.
Бек сюеме джылыу берсе къарамынг,
Чачларынга насыбымы эшерге,
Танг алада сеннге болса саламым,
Джюрегинги зем-зем сууун ичерге.
Бек сюеме таулу къызны намысын.
Аны аты алтын суу бла джазылсын
Тау джуртуму агъачына, ташына,
Минги Тауну тёппесине, башына.

Бек сюеме таулу къызны намысын,
Ма ол айтсын арбазымда белляула;
Къартларымы чал эслерин сыйласын,
Ол намысны кямарынга сен байла.
Бек сюеме турса къолунг къолумда,
Бир адамча, бирге атлаб джюрюсек,
Акъ бурчакъны кирпичингден къорургъа,
Сен да, мен да бир тилекни телесек.
Бек сюеме таулу къызны намысын.
Аны аты алтын суу бла джазылсын
Тау джуртуму агъачына, ташына,
Минги Тауну тёппесине, башына.

1991 дж.

ЗАМАН

*Бир кёб заманны сакъладым насыбны.
Кеч джетди. Кеч мени, тюлме насыблы.*

Ёмюрлюк не барды кёкледе, джерде!
Ёмюр да толады джетсе ёмюрге,
Джангы да толлукъду болджал бла, джетсе.

Къызыл ууртла да боладыла саз!
Уллу миллетле да боладыла тас.
Сууукъ джерлеге да келеди да джаз.

Былай турурламы таула, бу хуна!
Тыймаз ёлюмден да не дин, не дууа,
Къоркъармы андан да тууарыкъ тууа.

Таша къутулмаз, сен ийнан, туурадан!
Джашлыкъ да кетер, къарт болсам,
къартлыкъдан.
Сеннге да келир аркъаны бла заман.

Мен бюгюн сюеме, бу бар заманда:
Къаным бла, джаным бла санда, тамырда.
Сюеме, кюе заманны отунда...

1992 дж.

КЪОЙ, ЧАКЪЫРМА!

*Мне сладко – не плачь, дорогая,
Что ты отравила меня.*

(Н. Гумилев).

Кёбден бери абрек къачыб кюндюзден,
Тот къойнуна кирген эдим кечени.
Шошлугъума ёртен салыб джилтинден,
Айт, къалайгъа чакъыраса сен мени?

Аллах берсе, сеннге кибик, фахмуну,
Берсе эди джюрек джылыу не ангы!
Джырларынга болур эдим мен эжиу,
Болур эдим айталырча атынгы.

Кёзлеринги кёзлеуюне кёмюлюб,
Къарар эдим, сени кибик, джашаугъа;
Джюрегинг бла бирге атлаб, тебиниб,
Барыр эдим кесим кириб джарсыугъа!

Сен ушайса джангкъоз гюлге, джашырмам -
Сууукъ къарда къызгъан джилтин, сейир тюш...
Ёлмез инсан джокъду джерни башында,
Ёллюкге уа нечик бердинг сен юлюш!

Нечик айтдынг кюнню барын сокъургъа;
Къыш бораннга джашил джазны джылыуун?
Нечик! Нечик, нечик кирдинг къойнума,
Джюрегими бузуб теке къалкъыуун?

Учалмадым сени къатыш мен кёкге:
Билсем эди кёкню ачыхч дууасын...
Джер баласы нёгермиди мёлекге –
Бош чакъырма, джокъду мени къанатым.

1993 дж.

КЪАРА БУЛУТ

Бюгюн мыдахма. Чурумум –
Джокъду мёлегим мында...
Нек төгеди джыламугъун
Къара булут орамда?

Мени кысады тансыкълыкъ,
Джукъу ташлаб кечеми.
Шо, къаллай сезим джарсытыб,
Бушуу алды кёклени?

1993 дж.

КЪАЛАЙ АЙТХЫН?

Къалай айтхын, шо, сокъургъа:
- Къара, къууан джашил джазгъа!
Не уа къалай ангылатхын
Къара сууну тазалыгъын,
Кёрню төрден башхалыгъын?!

Эшителирми бек къулакълы
Эртден чыкълы кёк тангланы,
Джай кечени макъамларын,
Джюрегими толкъунларын,
Джашлыгъымы урлагъанын?!

Сезелирми саны, къаны
Ол буз джаны джойгъан джанны,
Къарда къалгъан джангкъозчукъну?!
...Кюнню бетин басыб букъу,
Джокъду джарыкъ, джокъча джукъу.

1993 дж.

КЪАЙДАСА СЕН?

Көремисе суймекликден эсиргенни?
 Эслеймисе джарсыулагъа көмюлгенни?
 Келлик кюнюн ол сезимге төлегенни,
 Сени ючюн джангызлыкъгъа көмюлгенни
 Көремисе? Билемисе? Сеземисе
 Татлы тюшюн назмулагъа тонатханны,
 Заман чархын сени ючюн тохтатханны?
 Къайдаса сен? Тюшдемисе? Тюндемисе?
 Бу джырымы эшитемисе? Эшитемисе?

1993 дж.

СЕЗЕМИДИ?

Къызыл гюлню къыз тылпыуун,
 Дугъум кёзлю кечелени,
 Эринлени гюл татыуун,
 Бюлдюр джырын бёденени
 Сенде джюрек эшитемиди?

Къачны, джунчуй, тешиннгенин,
 Къарны къызча ызсызлыгъын,
 Мартда джазны сепкил бетин,
 Джай тылпыуну дамсызлыгъын
 Сенде джюрек сеземиди?

Джерден ауур сагъышлагъа,
 Менсиз джойгъан кюнлеринге,
 Чал чапыргъан джашлыгъынга,
 Бош айтылгъан сёзлеринге
 Сенде джюрек төземиди?

Эшите эсе, сезе эсе,
 Ол насыбды, къууан аннга!
 Алай болмай, эсней эсе,
 Чыгъа эсе джукълаб тангнга –
 Тюлдю джюрек! Ол этди, эт...

1994 дж.

ОЙНА, СЕН, ОЙНА!

Джелни бешиги, кьучакълаб умутну,
Ётген тюшледе тебретеди мени.
Джазгъа бёлюннген къайынны булчугъу
Тешиб кюрешеди кюрме эсими.

Джылы ышара да, сылай чачымы,
Излейди аныча тийсем бетине:
Нечик умутлуду, ётген къачымы
Онглаб, байларгъа эсими кесине...

Ойна, сен, ойна, акъчепкен терекчик,
Меннге да шагъырейди джазны джылысы:
Кесинг бла эсим чайкъалса сенгилчек,
Бюлдюр заманнга чачылыр къайгъысы.

Ойна, сен, ойна, умутлу терегим,
Къозгъа тэзюмге бойсуннган къылланы;
Бёлдюр джукъудан – алкъын джаш джюрегим
Тизер эртденде бойнунга джырланы.

1995 дж.

АКЪ МЁЛЕК

*Ким билсин, тюшден асыу табарса,
Неда шыбырдарса атымы;
Бир-бирде, арыб, таша джыларса,
Мен да унутмазма антымы...*

Джай джерге лисан джангур элейди,
Таулада марал не джур тууса.
Джюрегим, тыхсыб, сени излейди,
Къыллагъа мылы инджи джумса.

Джау чыракъ тангнга дери джанады,
Джылынган а джокъду къатында.
Акъ Мёлек бизни бла ахсынады,
Заманны буралмай ызына.

Талай джаз ётдю сенсиз, джесирча,
Эндиги мени ючюн къалмаз.
Джумлай сезимле бла безирча,
Сау джерде бизнича джан болмаз!

Чал эсим сени бла тюбешеди,
Тёзюмюм сыйынмай ёмюрге.
Акъ Мёлек джазыу бла кюрешеди,
Сезимни бёлетмей ёлюмге.

1996 дж.

КЪАЧХЫ ЧАПЫРАКЪ

Буджырны «такъ» дединг да, такъдым ангымы төрюне;
Макъамы – джюрекде, къагъытда уа тилсиз сёзлери.
Джазымы Борагъын байласам да ёмюр тёзюмге,
Амма тюлме мыдах, сен да этме мылы кёзлени.

Бош излеме тюшген чапыракъда ётген джазыуну,
Тенгинги саламын да кёрмезсе аны бетинде.
Бу алтын мазарда сен излеме ёлген джауунгу,
Джазыкъсынма аны – ол ушайды кеси кесине.

Бош сылама аны сезимге төленген санларын,
Эсинги кесекге бир бёлечи зем-зем джырына:
Ма, аяз къанаты бла сылайды джесир къылларын,
Ол сейир макъамда сен учарса кеси джазынга.

Сен, хорлаб заманны, къарасанг сезимни кёзюне,
Ангыларса нечик аз этгенсе эжиу джырына.
Намазда уюгъанча, уурса башны тёзюмге;
Табмай бир кечинмек, ахсынырса, къайта ызынга.

Бош сылама джансыз чапыракъны исси къолунгда,
Джазынги саламын сен табмазса аны бетинде.
Аллай ненча джанны ашыргъанса кеси джолунгда?
Джазыкъсынма аны – ол ушайды кеси кесине.

1997 дж.

СЕЗИМ БЛА НАМЫС

«Сюеме» дерге уяла,
Ашырама кюнню кечеге.
Къызгъан джюрегим – мияла:
Чайкъалады сезим ичинде.
Урушсам да, сѣнгмейди джан,
Ант этгенча сенсиз ёлмезге.
Сен сокъур эдингми да, нан,
Сау дуния кѣргенни кѣрмезге?

«Сюеме» дерге уяла,
Шыбырдайма дайым атынгы.
Айыб сѣз келеди манга,
Унутханма да ёз антымы.
Урушсам да, сѣнгмейди джан,
Ант этгенча сенсиз ёлмезге.
Ташджюрек эдингми да, нан,
Сау дуния сезгенни сезмезге?

«Сюеме!» - дедим ахырда,
Намысны кебиннге джашырыб.
«Билеме!» - дединг, ышара,
Кюнюмю кечеге ашырыб.
Урушсам да, тебмейди джан,
Ант этгенча алай къалыргъа.
Сюймеклик боллукъмуду, нан,
Намысын къаядан атаргъа?

ОСИЯТ

Ёлюб кетсем сенден алгъа,
Ауушдурсам дунияланы,
Кел демейме къабырыма,
Тилемейме сенден аны.

Унутсала джерде мени,
Сени кемсиз суйгеними,
Шо, кюзюде кёзлеринги
Кёзлеуянде изле мени.

Джангызлыкъдан кеченг юрксе,
Тёксе тёзюм джыламукъла,
Эртден чыкъд мени изле,
Изле джойгъан джылларынгда.

Ишде, тюшде нёгерликге
Керек болса билек не дженг,
Сабийлени кёзлеринде
Изле мени – андама мен.

Менсиз къалсанг, шо, алагъа
Менсизликни сынатма сен.
Джакъсыз болсанг, мени джокъла:
Джырларымда – ата бла тенг.

Джай, терекни салкъынында,
Сен алагъа айтыб юрет:
Гитчеликден танысынла
Не болгъанын намыс, адет.

Ёлюб кетсем сенден алгъа,
Зибил болса джерни ханты,
Бёленме шош, мыдах джолгъа –
Ёлмей шойду эрни анты.

01.08.1998 дж.

СЕН БЛА МЕН

- Хар келлик тангымы мен ала кёзлерин
«Ба» этеме дайым да сени кёзюнгден.
- Хар джангы джырынгы ол ийнакъ сёзлерин
«Ба» этеме, тартынмай кеси-кесимден.

Ойрасы

*Сен бла мен – мёлекни биз эки къанаты.
Сен бла мен – бу джырны сёзлери бла харсы.
Биз эки джюрекни бир этиб ёмюрге,
Бу сейир сезимни юлешебиз бирге.*

- Мен сеннге тюберик джолума атласам,
Джер кеси болушады, дженгил бурула.
- Мен келлик джолунга тансыкълы къарасам,
Джол кеси да барады сени аллынга.

Ойрасы

- Мен сени атынгы эртденни бетине
Чыкъ тамчы бла джазама сени суйгенден.
- Мен сени атынгы джыр этиб кесиме,
Кюн-кече да джырлайма сени юсюнгден.

Ойрасы

19.01.2008 дж.

СЮЙМЕКЛИК

*Сюймеклик – ол джанны учханы –
Багъасыды хар бир инсанны;
Ол мийик сезимни джылыуу
Багъасыды Адам улуну.*

Сюймеклик – тюлдю чек не тыйгыч,
Садакъя да излеме андан.
Джюрекни чорт кессе да кылыч,
Сен ахсынма джесир джарадан.

Сюймеклик – тюлдю хакъ неда борч,
Джауунга да келеди ма ол.
Ант этсенг да болурма деб кърч,
Суу алгъанча, этеди мухол.

Сюймеклик – тюлдю дау неда джюк,
Акъ чалны да бөлейди гюлге.
Насыбдан сен юзсенг да бюртюк,
Ол джазыу бла келеди бизге.

27.04.2008 дж.

ДЖАЗЫКЪСЫНМА МЕНИ

Джазыкъсынма, тилейме, мени –
Ол джангыз Аллахныды шарты:
Ётюрюк бла бёлей кечеми,
Сен мени да этесе джарты.

Экилеме, тилейме, кюнню –
Бар эсенг, ол барынгча бир бол:
Ким джашайды мында ёмюрню,
Ёллюкге уа, айт, ненчады джол?

Сен джырлама, тилейме, тангны
Умутун эжиусюз джаныма:
Мен тутсам да джибермей аны,
Джер бурады кесин аллына.

Джазыкъсынма, тилейме, мени;
Бош теждеме борчха насыбны:
Ётюрюк бла бёлей кечеми,
Сен мени да этесе джарты.

НАСЫБМЫДЫ ОЛ?

Айт, къайда? Шо, къайда излерикме тангны?
Табсам да, къалай танырыкъма насыбмыды ол?
Бу къызгъан джюрекни юзюлсе къанаты,
Табсам да, къалай учарыкъма? Насыбмыды ол?

Аджашыб, ингиргиде
Джел къатыш уча ёрге,
Бир мийик мийикледе
Изледим насыбымы,
Насыбымы.
Хар джазым джазсыз къала,
Джаныма джюген сала,
Бир кемсиз узакълада
Изледим насыбымы,
Насыбымы.

Къобанны кёмюгюне
Батыла, чыгъа, мине,
Бир тюбсюз теренледе
Изледим насыбымы,
Насыбымы.
Танг ала булутлада,
Кечеги умутлада,
Бир кемсиз узакълада
Изледим насыбымы,
Насыбымы.

Кюнюмю джерде сюре,
Джанымы эки юзе,
Сен төкген инджиледе
Изледим насыбымы,
Насыбымы.
Мен башха джазыулада,
Сёнгмезлик ачыулада,
Бир кемсиз узакълада
Изледим насыбымы,
Насыбымы.

ТИЙМЕ, ДЖАНЫМ, СЕН МЕННГЕ

*Сен мени бир бёле кечеге,
Ай, джулдуз да кёрмезлей джашыр:
Арыгъанма джерни кёлтюре,
Мен кетерлей болгъанма хазыр.*

Тийме! Тийме, джаным, сен меннге:
Джан ауруйду, Ай улуйду ичимде!
Суйме! Сюрме, джаным, джесирге:
Бир ауурду, ол ауурду кесиме!

Азмы, азмы болду джанынга
Биз ичиучю акъ суулары Лабаны?
Джазма! Джазма энди сен джырла –
Мен алгъынча джырламазма аланы.

Бёлме! Бёлме анча эсими:
Ол ёлюбдю сен кесинг атхан окъдан.
Келме! Бош теджеме ёмюрню:
Кюн да кёбдю ма сени кибиб джокъдан.

Келме сен, алгъынча, ышара;
Къарасам да, сен къарама кёзюме...
Берме тез умутла джаныма,
Анча сайын тынч а тюлдю ёлюрге.

04.05.2008 дж.

СЕН АЛДА

Шо, алда! Кесекге бир алда!
Бир кезбауча тюбей джолумда,
Сен мени джангыдан ийнанырча алда!
Кечилген джазыуну сен мени бла сюре,
Джанынги кылланы бла «Сюеме!» да де!
Шо, алда! Кесекге бир алда!
Мен сууукъ кьолунгу кьолума
Алгындача алырма, джаным бла ууа,
«Ба» этиб да салырма кезюу кезюме...
Сен алда, ийнанырма хар бир сезюнге.
Шо, алда! Кесекге бир алда!
Алгындача, «Сюеме!» да де,
Джан учар да минер акъ кьурмач балийге!
Кесекге кьууанса, учунса, бир сёнгер,
Бу сенсиз ёмюрюн ол дагыда тезер.
Шо, алда! Кесекге бир алда!
Танг атса, джанымы джанынга
Джюк этмем – ол кьаллыкды мени бла мында:
Бу таза сезимни ачыуу – меники,
Бютеу насыбы уа болсун сеники!
Сен алда! Кесекге бир алда!

21.09.2008 дж.

ТАНГЫМЫ КЁЗЛЕРИ

Кёзююлю тангымы чокъуракъ кёзлери,
Юйлю киштигимча, этелле ийнакъ.
Бу учуз сынаугъа кёмюлген төреми
Сенсиз кюнюне мен атайма бир ат.

Кёзююлю тангымы, эсими, джырымы
Кимле сатдыла бир да сормай меннге?
Ма, мени кесими, эсирген джанымы
Нечик атдыла бу элсиз ёмюрге?

Кёзююлю тангымы «ба» этиб кёзлерин,
Бердиле умутну ууучла бла тергей.
Эрними да къаба, ачыуу бла бирге,
Мен къара кезликни турама билей.

Кёзююлю тангымы эсирген къанаты
Аямай урады кесин ол кёкге...
Сенсиз джазыуну эсеби да джарты,
Мен ол джазыуну санарыкъма неге?

06.11.2008 дж.

БЕК СЮЙГЕН АДАМЫМ

*Джан джанны базманыды, ийнан,
Ол чекмез ётюрюк бла сени!
Джан джанны макъамыды, ийнан,
Сен ийнан, мен джырлайма сени!*

Сен – бир сакъ тилегим,
Акъкъанат мёлегим;
Сен – таша джомагъым,
Бек суйген адамым.

Сен – мени суйюмчюм,
Кёк ала кёгюрчюм;
Сен – тангым, ауалым,
Бек суйген адамым.

Сен – джырда сёзлерим,
Тансыкълы кёзлерим;
Сен – айлы джазларым,
Бек суйген адамым.

Сен – тюшде нёгерим,
Ненча да тёзерим;
Сен – ол бир къанатым,
Бек суйген адамым.

15.11.2008 дж.

АЧЫУСУЗ, СЕЗИМСИЗ...

Бир джангы скойюмчю табылса джаныма,
Ол аны отунда унутур сезимин.
Санаусуз берилген джолланы атланса,
Шо, азыб да сёнгемзми тынгсыз джюрегим?
Бу ургъан Къобанны бёлесенг тюзлеге,
Ма ол да азады, болалады да сай.
Бийнёгерча ёрлей, бегинсем мийикде,
Мен учарем эниш, кесими да алдай.
Къыш къара кечени бузунда юшюсе,
Дуу джаннган ёртенде джылынмаз эди джан.
Узакъгъа созулгъан бу ахыр сермешде
Айт, къалай къутулгъун эсирген тансыкъдан?
Ол эгизди, ийнан, тенгди ол сезимге,
Бир азау кючюклея кемиреди бизни;
Акъ къалын тубанны байласам кёзюне,
Бош сюре да, излей, ол кетмезми кери?
Ачыусуз, сезимсиз, бир сокъур тёзюмню
Джан излейди тынгсыз, джан излейди аны;
Ол кеси кесине ат этиб ёмюрню,
Бу тилсиз сёзлеге байлады тангымы.

22.11.2008 дж.

КЕЧ!

Шо кеч, тилейме, кеч мени,
Былай кемсиз суйгенинги!
Сен кеч менсиз келген кюнню,
Мен тюл, башха берген гюлню.
Кечир менсиз тангларынгы,
Мени сенсиз болгъанымы.
Мылы-мылы кёзлеринге
Башха къолла тийгенине
Кечир, кечир. Кечир мени,
Сени кемсиз суйгеними!
Сен кеч менсиз кюлгенинги,
Менсиз кёрген тюшлеринги,
Бу акъ къарда джолла ызлай
Баргъанынга сен джангызлай.
Сен кеч сенсиз джазыууму,
Суймекликге базуууму.
Къалгъанынга кесинг, менсиз,
Болгъаныма кесим, сенсиз,
Кечир, кечир. Кечир мени,
Сени кемсиз суйгеними!

18.12.2008 дж.

ТАС ЭТСЕМ

Джанны тенглери сатсала кечеде,
Мен чыгъарма кесим нёгерсиз джолума.
Джаннган сезимни ассала ичимде,
Ол ёксюз кюнюме мен турмам джалына.
Джайны чиллеси бегинсе уа къарда,
Кюн болурма, къолда джылытырма джерни.
Сени кесинги тас этсем а тангда,
Кюн кеси да, ийнан, джылытмаз джюрекни.

Джазны тамчысы ыз салса бетинге,
«Ба» этерме аны насыбым бла төлей.
Аз-буз ахсына, кёмюлсенг кечеге,
Мен сакъларма тангны, умутла бла бёлей.
Кече бла кюнню джиберсек арада,
Ат этиб заманны, мен излерме, ызлай.
Сени кесинги тас этсем а джолда,
Ол сенсиз сезимге тезелирме къалай?!

12.06.2009 Дж.

БОЛГЪАНЫЧА БОЛСУН

Танг бла тенг ёчюлсе джулдузунг,
Кюн, джайдача, болса да узун,
Аламны кьойнунда бурула,
Ай джангы бла келир, джубана.

Ёмюрге бурулуб кьарасанг,
Бу насыб тарихни ызласанг,
Бир да тутма аны кюл ызын,
Сен изле джилтинин, джылысын.

Келликге сен теджеме бушуу,
Барынга да бош салма буруу,
Сокьмагъынг болгъаныча болсун,
Туз да, бал да болады суусун.

18.10.2009 дж.

ТАША КАФЕДЕ

Таша кафеде
Таша тепсичик:
Джазгъы ингирде
Джангызса нечик?
Умут ууучда
Ёлгенча, алай,
Айт, не сагъышла
Туралла талай?

Таша эсинги
Таша ойлары
Джангыз кесинги
Сюрелле айры.
Ала кёзледе
Тамчы бла джилтин:
Ма бу ингирде
Нечиксе кесинг?

Таша кафени
Татлы тубаны...
Джазгъы кеченги
Къайдады тангы?
Сансыз бармакъда
Мыдах джюзюкчюк
Тенгсиз джанынга
Беремиди кюч?

22.10.2009 дж.

СЕН БИР АЙТ!

Неди, айт, суймеклик,
Кечеми нек тонайд?
Нек береди умут?
Айтчы сен, сен бир айт!
Сен бир айтчы меннге,
Кимди джан нөгеринг?
Биз турсакъ да бирге,
Нек келед тюберим?

Неди, айт, суймеклик,
Ол келемид былай –
Джазыуну термилтиб?
Айтчы сен, сен бир айт!
Сен бир айтчы меннге,
Неди бу сейирлик:
Джан сезим тенгизге
Нек барад да кириб?

Неди, айт, суймеклик,
Кесине нек байлайд?
Нек урады джюрек?
Айтчы сен, сен бир айт!
Сен бир айтчы меннге,
Нек суйдюм умутсуз?
Кюн батармы кёкде,
Кёк болса булутсуз?

Неди, айт, суймеклик,
Ичимде нек джылайд,
Нек болама кемчи?
Айтчы сен, сен бир айт!
Сен бир айтчы меннге,
Сакъ, инджил тилегим,
Бу джазгъы кечеме
Не джолла бла келдинг?

06.11.2009 дж.

ДЖАНЫНГЫ ЧЫРАГЪЫ

Джашауну айланчы,
джангыра да, болады сейир;
Хар джангы атламы
не умут, не джарсыу бла келир.
Джанынги чырагъын
сен джукълатма къалын кечеде:
Мен аны джарыгъы бла
барырма, джолла тюзете.
Джюрекни сезими
юзюлсе уа къачхы бутакъдан,
Сен ашыкъма, джиберме
мени ол тансыкъ къучакъдан.
Джазынги гюллери бла
алда не байла кесинге:
Бу учсуз умутну
джазыуну кюнлери бла терге.
Къыш келсе, насыбны
ызларын ол бизсиз да джабар;
Джюрекни джарсыуун,
къууанчын да бурчакъ бла джазар.
...Джанынги чырагъы
чакъырса уа къалын кечеде,
Мен аны джарыгъы бла
барырма сени кесинге.

23.01.2010 дж.

ЗАР БОЛАМА

«Къой!» десем да, къоймайды джюрек!
«Той!» десем да, тоймайды тилек!
«Суй!» десем да, суймейди тенги!
«Ий!» десем а, иймейди мени!

Хар кечеде ай бешиги эсинге
Белляу эте, алыб кетсе кесине,
Зар болама, зар болама, сен ийнан!
Менден алгъа эртденнгиде кюн тийсе,
Кёзлеринги кёзлеуюне кёмюлсе,
Зар болама, зар болама, сен ийнан!

Аяз толкъун, ойнай келиб кёкледе,
Тийген болса чачларынга, бетинге,
Зар болама, зар болама, сен ийнан!
Башха бирле сеннге салам берселе,
Ол мен суйген кёзлеринги кёрселе,
Зар болама, зар болама, сен ийнан!

Джаз алада джангур тамчы, юзюле,
Тамчы-тамчы тийсе сени кесинге,
Зар болама, зар болама, сен ийнан!
Анча чакъны менсиз кетген кюнлеге,
Бу сезимни сеннге айтыр сёзлеге
Зар болама, зар болама, сен ийнан!

15.07.2010 дж.

ОЮН

Суу талдан булчукъ суугъа тие,
Тамчыны тута, бирде ие,
Бир – кука, бирде кеси джылай,
Айт, нечик турады ол ойнай!?

Джан ала, къозуй, умут сала,
Толкъунну толкъун бла джаба,
Келгеннге да болмайын тамам,
Келликге береди ол салам.

Акъ кёмюк толкъун-толкъун эте,
Бир – кюннге, бирде айгъа джете,
Баш эниш келеди ол саркъыб,
Не барын бютеу алгъа атыб.

«Ба» этсе булчукъ аны бетин,
Этине къысса кеси кесин,
Кёк тамчы чирчик бола кёкде,
Къайтмаздан саркъады ол джерге.

Суу талдан булчукъ суугъа тие,
Толкъундан тута, бирде ие,
Кёк джазын къачха алыб джетди.
...Терк Къобан аны алыб кетди.

02.10.2010 дж.

КЁЗБАУ

Эте билсем... билсем эди кёзбау,
Ётген джазны этер эдим мен сау;
Бу акъ къардан сайлаб алыб гюлле,
Хар кюн сайын элтир эдим сеннге.

Эте билсем... билсем эди кёзбау,
Мен джарсыугъа салыр эдим къадау;
Сабыр этиб кызыу баргъан джерни,
Насыб алай сакълар эди бизни.

Эте билсем... билсем эди кёзбау,
Келир кюннге болмаз эдик биз джау;
Ала сезим ойнай келиб джелде,
Эки джанны джазар эди бирге.

Эте билсем... билсем эди кёзбау,
Бу тансыкъгъа табар эдим сылтау;
Сени кеченг ётмез эди джылай,
Мени кечем ётмез эди былай.

01.02.2011 дж.

IV. ЭКИ ТАМЧЫ

ЁНГКЮЧ ТИЛЕМЕМ

Дюлдюр атларым – джюрек джырларым,
Хыны аязла тарай джалларын,
Барады джолум кийик кютюле,
Заман толкъуннга мине, кёмюле.
Бир кёб сёзюмю айтдым бошуна,
Къуйгъанча сууну сыннган къошуннга;
Бир талайын да джойдум ичимде:
Этеме айыб кеси кесиме...
Таджал атларым, мен кимме сизсиз?
Къайыкъ тенгизде, айт, неди джелсиз!?
...Келсин да къонсун ёлюм төрюме,
Салыб да кёрсюн мухур сёзюме:
Джырда джылларым – ёмюр кешенем.
Ахыр тылпыуну ёнгкюч тилемем.

04.10.1993 дж.

ЭРТДЕННИГИ ОЮУЛА

Кече, арыб, тер-джыламукъ төкдю да,
Тейри джарыкъ келгенинде, таянды.
Дангыл тюзю терк бир атлы ётдю да,
Эртденнини сер шошлугъу уянды.

Гюлле, ханс да, таш, булчукъ да къууаныб,
Сейир чыкъны кюн да эслеб тутады.
Бир такъыйкъа джерни юсю дуу джаныб,
Джулдуз кёгюм джерге тюшюб турады.

Джалан аякъ, эслеб атлай, барама:
Кёлюм – кёкде, кёк да джерге төшелиб!
Тейри атхан кюн таякъгъа къарайма:
«Къол аязда тутарма!» - дей, кёллениб.

1994 дж.

АНАМА

Сени кёрген кюнюмю
Кёлю кюнден толады.
Ана басса, бу джерни
Аты джандет болады.

Ана берген акъ сютно
Къачы нечик мийикди!
Ана кёрген сабийни
Ачы тогъу кибикиди.

Къолда къуймакъ къууурса,
Бала борчдан чыгъалмаз.
Ана къолу минг урса,
Ёз баласын ол джыкъмаз.

Бала кёлю – талада:
Ойнай турад джюреги.
Ана кёлю – балада:
Аны блады тилеги.

Ана берген туздамны
Баллы-баллы татыуу.
Ана кёрген тангланы
Кери болур джарсыуу.

Ана къачын билигиз:
Ана борчду балагъа.
Аналаны суююгюз,
Сакъ болугъуз алагъа.

ДЖУЛДУЗЛА

Бирсиле джууукъла,
Бирсиле сууукъла;
Узакъла, кёксюлле,
Джарыкъла, иссиле,
Уллула, гитчеле;
Сен, алыб, ёлчеле:
Хар бири ёз, башха –
Себилген мынчакъла...
Буруш этме кёлню,
Не бошама сёзню:
Минг джулдуз ёмюрге,
Бир да сормай бизге,
Аламны санында
Тахтларын салдыла;
Мингисин да мында –
Не джерде, не джырда –
Тенг этиб джулдузгъа,
Атларын джаздыла.
...Уллула, гитчеле,
Сууукъла, иссиле;
Кимлери төрледе,
Бирсиле да кёрде
Тюберле ёз, башха
Соруугъа, джууабха.

01.11.1996 дж.

МЕН ДА КЁРЮРМЕ

Билеме, турмаз тохтаб кёлекке,
Меннге да келир сылтау кетерге.
Ёнге, нюр джанса назмум эртденнге,
Бир джан учунмазмы аны кёргенде?

Къызгъан джилтини учса кечеге,
Учса джюрекден башха джюрекге,
Джашнар, къабыныр Джуртда бир ёртен...
Таб, мен да кёрюрме аны кёрюмден!

09.11.1996 дж.

ДЖАНГЫ КЮРЕК

Сууукъ отоу. Сууукъ ашым.
Менсиз келиб кетген къачым.
Къабыргъада сёнгнген чыракъ,
Джаным кибик, джанады сакъ.
Джангы кюрек, ол, къакъмай тер,
Тангсыз, тынгсыз къазады кёр.

ТИЛЕК

Шо, мени Джаратхан Аллахым,
Этме кыызбай, болмазча мискин,
Сенсе мени Джагъым, Патчахым,
Къойма джангыз, джоймазча эсим.

Бер къатылыкъ саныма, джаныма -
Хар шыкъыртха турмам джалына.
Бер тѣзюмню токумсуз сезимге,
Анча алдатмай кеси кесиме.

Шо, мени Джаратхан Аллахым,
Этме джарлы, болмазча кыызгъанч;
Терк-терк къытса джерде палахым,
Бер джаныма умутлу бир джубанч.

Этме ёхтем, болмазча антсыз!
Этме джангыз – джан джаннгады билек:
Неди джашау, болсам адамсыз,
Не уа кимге тилерикме тилек?

2003 дж.

КЪЫРКЪ ДЖЫЛЫМА

Къыркъ десенг а, темир къуршоулуду къырыкъ:
Эрни-бурну бла саркъады этген ишлеринг.
Къой, тыхсыма, джангыз не азмыч кёрюнюб,
Неда къууанма, кетди деб джашлыкъ кюнлеринг.

Къыркъ десенг а, суу тал къатханды, тюлдю чыбыкъ:
Джюрек тымсызды, къаш кермейди ол заманнга;
Тюшден булджунмай, тюню да, биреуча, сабыр;
Санынг а тынгсызды, бермей тынчлыкъ джанынга.

Къыркъ десенг а, талгъан кёзледе ау бла джарыкъ:
Тюлдю джилтин, ол алгъынча да тюлдю джылы.
Джаннган джулдуз – ол учады къуру кёкледе,
Сан, къол джетмезде, ачы узакъдады ызы.

Къыркъ десенг а, ол – эсни талагъан къычырыкъ...

ЗАМАНЛАНЫ АХЫРЫ

Джерни саны титирейди, ахсыныб,
Окъ тийгенча баууруна, бетине.
Акъ маралым, джел чаришде абыныб,
Ма ол джерге джатды, ачы ёкюре.
Къара къузгъун, суу башына сын туруб,
Тартды салах, заманланы таууса ...
Джаны болгъан, джаназыгъа саф къуруб,
Башын урду Аллахыма терк, къысха.
*Къурт-къумурсха, таш-агъач,
Хоншу киштик, къарылгъач,
Къыбылагъа джан байлаб,
Этедиле шафагъат.*

Хауа – къалын, джер да къурмач сууура;
Ёмюр барад ётюб башха ёмюрден.
Джандан джанны сылыб алгъан сокъурла
Чий этлерин джабадыла Акъ Нюрден.
Чалбаш туугъан адам бала сарнайды,
Кёзю къараб эртде кетген джанлагъа.
Джер патчахы кеси кесин талайды,
Онгун - солгъа, солун отха тоната.
*Къурт-къумурсха, таш-агъач,
Хоншу киштик, къарылгъач,
Къыбылагъа джан байлаб,
Этедиле шафагъат.*

Заман, толуб, Сират кёпюр терк къурду,
Беджен салмай, кесинден кесин тиреб.
Джортуш баргъан кеселекке шум болду,
Къара акъны, акъ да аны джутар деб.
Ана, тутуб баласыны къолундан,
Умутчуду къутулургъа азабсыз.
Хей, адамла, джаны болгъан хар инсан,
Тизилишиб, ахыр джолгъа барасыз...
*Къурт-къумурсха, таш-агъач,
Хоншу киштик, къарылгъач,
Къыбылагъа джан байлаб,
Этедиле шафагъат.*

13.03.2005 дж.

БИЛЕ ЭСЕНГ, АЙТ

Джан тууса – хауаны,
 Джыласа – ананы
 Нек излейди, билемисе сен?
 Кюн тийсе – кечени,
 Кечеде – джилтинни
 Нек излейбиз, билемисе сен?
 Бу сейир дуня
 Аламны кьойнунда,
 Айт, кьалай кьуралгъанды былай?
 Джол умут туудура,
 Узакъгъа чакъыра,
 Айт, неден башланады джыл, ай?

Тенг тенглик туталса,
 Джау дертин джуталса,
 Нек келеди джерге мамырлыкъ?
 Кьол кёзге узалса,
 Джан джанны тонаса,
 Нек кюеди кёлде сабырлыкъ?
 Скоймеклик абынса,
 Джолундан арыса,
 Айт, ким, неди аны дарманы?
 Ёледжек джут маске,
 Тюеге да минсе,
 Нек кьабады ол бир джарлыны?

Сёз джырны туудурса,
 Джан, кьызыб, учунса,
 Нек боладыла сай тенгизле?
 Ачыса балагъынг,
 Бек тутса талагъынг,
 Айт, нечикбиз былай кемсизле?
 Джаз гюлге кьууансанг,
 Къыш кьарда ойнасанг,
 Айт, кимгеди табу махтаула?
 Дуниядан тюнгюлсенг,
 Намазгъа ийилсенг,
 Не береди асыу джанынга?

13.05.2005 дж.

ЭКИ МЁЛЕГИМ

Эки джан мёлегим – онгум бла солда –
Тик, таша джазыуну окъуй арада
Мен билмеген не сезмеген бир тилде,
Келедиле атлаб дайым биргеме.
Бири – Алыучу, Салыучу да – онгдан,
Эки джанымда, ма, эки къолумдан
Келедиле тутуб, даж-даж этдире,
Кёзбау ёмюрден атлата Ёмюрге:
Бирде – абына, бир-бирде уа ёхтем,
Тыхсый, табына, бир кёрсе деб Ием;
Дауур да бошалмай, джетелмей къарыу,
Сабыр да болалмай, табалмай татыу,
Атыб да къоялмай, бошалмай джазыу,
Барабыз атлаб бир – сабыр, бир – кызыу.
Бу эки арада этселе уа тас,
Чек юзюб кесимден, этиб дыгалас,
Кюсеб анамы ол бауур джылыуун,
Мен тыхсыйма, кызыб аууз тылпыуум;
Излейме ышыкъ, хакъ излейме Аны,
Суула уюгъан адилли заманны.
...Эки мёлегим а, эки джанымдан
Келедиле тутуб эки къолумдан:
Окъуйду бири бир бошалмай джазыу,
Бири да сакълайды кетерлей кызыу.

22.05. 2006 дж.

УМУТЛА

Сен этме ишек,
иймансыз заманым,
Сынджыр кемирген
кючюгюнгме, ийнан!
Къачалмай джерни
джюгюнден, арыдым,
Тамам арыдым
мен, болурлай хайран.

Тейри эшиги
ачылса уа кёкде,
Ёлген джазыуну
сау этерме, ийнан!
Кеси кесими
къанатсыз кёлтюре,
Учарма къызыу,
джетелмезлей бир джан.

СОКЪМАКЪ

Ызны ызгъа
Джонуб сала,
Барад биреу кетиб алгъа.
Ол, умутха
Аркъан ата,
Чюйлеб урду джанын таугъа.

Бармакъ учла
Битиб ташха,
Ташны сууун сыгъады къол.
Тери бла къан
Саркъыб сандан,
Ол ёмюрге салады джол.

Джерден арыб,
Бизден талыб,
Джанын таугъа чюйлеб урду.
Булут бла тенг
Мийикледен
Ол узалыб кёкню бурду.

Кёлю кёкде,
Мийикледе –
Излеме сен сокъмакъ не джол!
Тауну ташы –
Ол къарнашы,
Сатмаз тенги, анты да ол.

Ызны ызгъа
Джонуб сала,
Кеси кесин этер азат.
Ахыр чекге
Минсе, бетге
Сепкил аяз атын джазад.

24. 05.2007 дж.

Төрт аякъда баргъан ат да
Абынады кёзюуде;
Кёзююуне джаннган от да
Кёмюледи кюлюне;
Ёлгенни да кюню барды
Ол къобарлай саулагъа...
Антсызгъа уа, айт, не барды
Бу къышла бла джазлада?

КЪАЧХЫНЧЫ

Джюрек толуб джангызлыкъдан,
Кёк бла джерден, джарсыуладан,
Кеси кесин джолда сюре,
Барад кетиб ахыр кере.

Ахыр кере ачыу сынай,
Бёрю кибик, кесин джалай,
Сезимлерин къоюб бизге,
Барад кетиб, къолун силке.

Къолун силкиб сеннге, меннге,
Умутуна, ёмюрлеге,
Салмай кетди джерге сылтау,
Табмай бизден асыу не дау.

Асыу не дау джетмез аны,
Бизни ючюн къызмаз къаны.
Кеси кесин джолда сюре,
Кетди бизден ахыр кере.

31.07.2007 дж.

ТАМЧЫЛА

*Тама- тама тамчы кёкден
Джууад кёлде саггышымы.
Тама-тама тамчы кёзден
Тузлу этед алггышымы.*

Шорбат чыпчыкыла, сир кьонуб чырдыгъа,
Джангур тамчыгъа «джюу» этелле эжиу.
Хоншу джашчыкыла – бу чыбыкь атчыла –
Кёзлеу кюзгюде тепчилдейле кёзюу.

Къачхы кюнюмю сакъ, мылы аязы,
Ачыкь терезе бла атлаб ичкери,
Чёкдю къатыма. Ол, мени бла сасый,
Салды эсиме ёчюлген тенглени.

Джазны да кёргюнчю кетген джашланы
Сабий бетлери, ма, дюзелле кёкде:
Тогъай бурулуб соруулу къашлары,
Баралла эзеу кёк дарий кёпюрде.

Бирле уа мында, аш юзюб къатымда,
Келлик кюнлени джокь этелле бетин;
Биреу да, майна, асылыб антына,
Эки юзюлдю, тенг этелмей кесин.

Джакъсыз кюнюмю сакъ, мылы кёзлери,
Сёгюб кечени джамалгъан этегин,
Кириб букьдула, букьдула кеслери,
Къоюб ёмюрге ёмюрсюз тенглерин...

Шорбат чыпчыкыла, джибиген чырдыны
Къоюб, учдула ол аргы джерлеге.
Хоншу сабийле, бу чыбыкь атланы
Къоюб, минерлеми хора аджирге?

21.09.2007 дж.

ТЕНГЛИК

Къар тюшмесе, джерни бөлей,
Къызыл муртху джемиш болмаз.
Бир джан джаннга насыб теджей
Батхан кюню тенгсиз къалмаз.

Сынджыр бирге бугъоуду, бил,
Эки джаннга – эки джюзюк.
Тенги барны джюгю дженгил,
Бютеу джерни этсенг да джюк.

Энчи джарсыу энчи болсун,
Теджеме сен аны аннга:
Джангы кюню джарыкъ туусун
Тюбей эсе джолу санга.

Тенглик, ийнан, базманды ол;
Сени бла тенгди хар неде.
Болса уа тенг сенден мухол,
Айыб, джууаб да – кюзгюде.

Бушуу – энчи, къууанч – бютеу,
Бютеу болсун кюнде кюнюнг!
Тенги болгъан, кеси – экеу,
Эки болур джерде джюгюнг.

06.01.2008 дж.

КЕЧЕГИ САГЪЫШЛА

1

Кечеги джулдузну сенгилчек учханын
Сенсиз да боярма джангы джырыма.
Кечилген умутну илгениб ургъанын
Бёлемей къоярма сени къойнунга.
Тансыкъдан эсирген, тоюмсуз тилекни
Абдез бла джууарма, сенден тазалай.
Насыбы эзилген, оюмсуз джюрекни,
Айт, не бла тыярма? Тыярма къалай?

2

Джалынчакъ ёмюрге мен джалчы болалмам,
Болмам къасабчы да кеси кесиме.
Тюзлюгом асылса элими бойнундан,
Кече бла барырма элсиз джериме.
Эсими джукъудан сагъайтса минара,
Абдез бла джууарма, сенден тазалай.
Бу сезим отундан бир джилтин учалса,
Айт, не бла тыярма? Тыярма къалай?

3

Заманны баласын мен къурман этелсем,
Джазыу тюзелирми джангы джолуна?
Къобанны тамчысын ууучда бёлесем,
Джаным юренирми аны джырына?
Кечеде келиучю алакёз айымы
Абдез бла джууарма, сенден тазалай.
Намысым миниучю ол сары тайымы,
Айт, не бла тыярма? Тыярма къалай?

4

«Ба» этиб гюллени къатапа кёзлерин,
Эсим бла ойнарма къызгъан хауада.
Мен джерде тиллени бютеулей төледим
Сёзле бла айталмай къалгъан джырыма.
Джюрекни макъамын атасам ёмюрге,
Абдез бла джууарма, сенден тазалай.

Бу джесир кечени айылы юзюлсе,
Айт, не бла тыярма? Тыярма къалай?

5

Аджалны бетине тоюмсуз къарасанг,
Аджал да къарайды сеннге, илеше:
Бу азмыш ёмюрге джиб, аркъан аталсам,
Адеж баралырмы кеси биргеме?
Бойсунса уа заман, къолумда уюса,
Абдез бла джууарма, сенден тазалай;
Джюрегим бла атламай, къызыу бурулса,
Айт, не бла тыярма? Тыярма къалай?

11.06.2008 дж.

МАХТАМА МЕНИ

Ёлсем, сен этмезсе мени сёзююм,
Махтаб да кюрешме джерде кюнюмю:
Менсиз айтыллыкъл ол ашхы сёзюнге
Кесинг саулукъда сауланы бир бёле!

Къыста джюрекни сен ол зар кючюгюн!
Сакълама да бер хар джанны тюзлюгюн:
Къобуз согъулса, ол харсы бла келир;
Джырны багъасын эжиую да билир.

Кёкню кёгюнде учалгъан илячин
Бизсиз да толуду – джанады джилтин:
Махтау – ол къаны бла джаныды джауну,
Джерни кёмюгю бла бёлейди сауну.

Мени уа махтама, бёлеме сёзге,
Ийнан, бойсунмазма алтын бла джезге:
Мен джокъма, ёлген а – къоркъмаз бёрюден,
Джерге ийилмез ол джерни джюгюнден.

03.12.2008 дж.

ДЖАНГУР ТАМЧЫЛА

Барама кетиб, кесимча, эниш,
Кьоша орамны орамгъа.
Джангур ызымдан этеди бедиш,
Элей кёклени башыма.

Джууады бетни, джерни да джууа,
Кюн кёрмей ёлген джыламукъ.
Барама кетиб элсиз джолума,
Джолда сакълагъанча умут.

Умут а менден юркеди къачыб
Тамам бир узакъ чеклеге.
Барама сюре, улуй не къансыб...
Нёгерме шахар итлеге.

Озалла джолда чыракъ джилтинле,
Чача орамны сууларын.
Тамчы бла саркъа ачыу бетиме
Джазад ёмюрню ызларын.

02.06.2009 дж.

БУРШУ КЪАНАТ

Къара кёзлюк... Тойгъан кёзле...
Джалгъан сёзню джайгъан сёзле.
Буршу къанат джерни сылай,
Джанад, кёкге кёзю къарай.
Джолда биреу... Джолла уа минг...
Атха минсе, къабар итим...
Эрке джылай, камсык бала
Заман чархын барад бура.
Эсим – къуршоу... Джазыу – энчи,
Насыб аны тул эгечи...
Кёмюкдю ол... чёмюч бла бир
Кюйген джаннга ичир... ичир.
Булут сюре барады джел...
Джерни джюгюн алырмы бел?
Учхан учсун... менсиз... кери,
Мени джаным излейд сени.
Эки джюрек... эки нёгер...
Бири бирин отха төлер:
Артха къалгъан – кесиди ол,
Джангыз кеси кеседи джол...
Къара кёзлюк... Тойгъан кёзле...
Джалгъан сёзню джайгъан сёзле...
Буршу къанат джерни сылай,
Джанад, кёкге кёзю къарай.

14.06.2009 дж.

ДЖЫЛЫ ДЖЕЛЧИК

Аз-буз кысыб кёзчюклерин,
Суу бойнундан кыарайды джай.
Джылы джелчик, ойнай келиб,
Кыуу джаныма кирди джылай.

Аны менсиз кечелерин
Суу тамчыгъа кёмеди ай.
Абдез алгъан сезимлерин,
Ууучума джыйдым сылай.

Умут учду, сынай кючюн,
Кёк джулдузгъа джетиб учду.
Джашау а не – кыара кючюк,
Кыанатымдан сермеб тутду.

Чексиз умут джесир джанын
Кыол аяздан ачыб ийди.
Джылы джелчик менсиз тангын
Суу бойнуна излей келди.

2009 дж.

АКЪ БУРЧАКЪ

Акъ бурчакъ кечеги отоуда,
Ийнакълай, «ба» этеди джерни:
Акъ къолун, ма, салат къолуна
Алайлай да тансыкъ элими.

Кёз къыса да, кече бла ойнай,
Чыммакъ акъ бояды юйлени.
Бу оджакъ ичлени къучакълай,
Кесине ол уя изледи.

Терезе юслеге къаблана,
Сайлады отоуда келинле:
Макъамын джабалакъ бла сала,
Джырлады ол кече бла бирге.

Джазлары алданган чегетде
Назланы ол тоннга бёледи:
Акъ къолу бла сылай да, тие,
Хар бири бла тангнга тюбеди...

09.01.2010 дж.

НЕНЧАНГ КЪАЛДЫ?

Къыркъ бешден атлаб ётсе джанынг,
Аджалынг бетге джууукъ солур.
Мёлекге салам бере, тангынг:
«Ненчасы къалгъанды?» - деб сорур.

Джууабын эшитмезсе сен аны,
Келликден биреу хапар айтмаз.
Кёзлерин мыдах кёрюб тангны,
Ол келлик сенсиз, кеси къайтмаз.

Битмеген, айт, ненг къалды джерде?
Ненг барыр сени къатыш ары?
Базманнга салыр ненги терге –
Бар эсе, бу бар джанынг джарыр!

Бол разы джерде бютеу саугъа:
Джауунга – кечим, тёзюм – сеннге.
Бер салам сеннге келлик тангнга,
Бер салам айдан сора кюннге.

Бар эсе сынджыр тутхан итинг,
Аш бере, аны башын сыла...
Джокъ эсе, сынгар эсе кесинг,
Джокъса сен! Ёлген сунуб, джыла.

2010 дж.

ЭКИ ТАМЧЫ

Эки тамчы, саркыыб кетмей, кёзлени джууа,
Къол аязгъа шыбырдайма бир таша дууа...
Я Аллахым, джазыкъсын да, Сен алай къара;
Джер насыбым джюк болмазлай, бермейин сына!
Тот джюрекни ётюрюгюн териси бла сой,
Аллай джанны сан саулукъ бла учундурма, къой!
Сюймекликни бал татыуу алдаса мени,
Ахыратдан бек сюерми джан... нёгерими?
Джер алтынынг, от джюзюкча, кюнюмю къыса,
От базманда олтурурму, къолумдан тута?
Къыл къобузну къыллары бла ойнаучу сёзле,
Минг бла бирден бирни марай, окъ болурму, не?
Джер насыбха, шо, бёлеме, заманны къыя,
Аз болсам, мен кёрюнмезме кесиме къая:
Сен джаратдынг, мен къулунгма – къул эт Кесинге,
Босагъангы мен сакъларлай... башымы ие...

12.03.2010 дж.

ГУГУК

Эски чырдыгъа кечеле бла кьонуб,
Джылайды, сарнайды, санайды гугук:
Юч джылмы, юч кюнмю, айт, неди болджал?
Сен билмей келирми меннге да аджал?

«Гу-гук!» дей, «гу-гук!» дей, санайды гугук,
Ёмюр мынчагъын ол тартады кьозуб:
Айтсангед меннге джазыуну сен барын,
Атларем кызыу неда бир акъырын.

Джетерем джетелмей кьалгъан сауума,
Кечерем кечилмей тургъан джауума;
Джаным бла төлеб мен джанны тазирин,
Кечем бла сюртюрем аны кёзлерин.

Гугук бла бирге мен санайма кюнле,
Умут да къарайды бизни бла бирге.
...Ийне кёзюнден а Ием, суууруб,
Тюе сюрююню ётдюреди буруб.

03.09.2010 дж.

СЁЗНЮ НАМЫСЫ
(Бэлла Ахмадулинагъа)

Уллуду Россия, чексизди джери;
Джангур кёзлеулеча, мыдах эллери.
Ахыр джырчыгъа ол этеди хурмет,
Мыдахды ол бюгюн – ёлгенди Поэт.

Чексиз джуртуму хар кююдады боз.
Къарны суугъу бла чыгъады джангкъоз:
Бу тот заманны ол ачыб джезлерин,
Азат джилтинле бла джазад сёзлерин.

Назик ауазы бла, ойнай хауада,
Учду къарылгъач тюзледе, таулада;
Тилсиз ёмюрню ол джыргъа бёледи,
Сеннге бла меннге ёмюрюн тёледи.

Адам толкъуну, кесекге илгениб,
Кёрдю кечеде джулдузну тюрелиб:
Аны джарыгъы бла суйдю ол Джуртун,
Аны джарыгъы бла кёрдю умутун.

...Джесир ёмюрню сен тынгсыз баласы,
Сени бла ёлдюю Сёзню намысы?
Къалдымы джуртда бир джилтин, не джарыкъ,
Азат джолланы ызларын ачарыкъ?

03.12.2010 дж.

СОКЪУР ДЖЫРЧЫ

Кече, кёкню кьучакъ эте, бёлей,
Тангнга дери кёз кьысмайын чыкьды;
Хар джулдузгъа бирем, энчи тюбей,
Ол ууучда бере эди чыкьны.

Джулдузланы бирем, энчи джокълай,
Согъа эди джангы джырын джырчы:
Бири сюрсе, бирисине атлай,
Ол сезимге бола эди джалчы.

Сокъур джырчы согъа эди джанын,
Сезим кеси бола эди макъам...
Учсуз кёгюм, сан этмейин тангын,
Бара эди, ёмюр кибик, тамам.

Джетегейли, джети бола кёкде,
Кече бла тенг джети чекден ётдю;
Тору тайдан ол Сарыгъа мине,
Айгъырланы тамам сылыт этди.

Темир Къазакъ, бёрю кибик, улуй,
Джетелмеди джангыз джаны Айгъа.
Чолпан джулдуз джана, бирде суууй,
Кече кьатыш ойнай турад, майна!

...Джукъу ташлаб, эки кёзюм кюпсе,
Узакъ кетдим мен Къой Джолну атлай.
Алтын Дебет кёрюк салыб туйсе,
Джилтин эте, джангы джулдуз чартлай.

Чёрчек бала кёкню эниш уча,
Ёртен сала, алай ётдю ичин!
Сокъур джырчы, Илкер эте, суна,
Ол джарыкьгъа тутхан эди бетин.

Джалгъан джулдуз джаналмады узакъ,
Бютёу бары болалмады асыу...
Сюймекликге джалгъан сезим – тузакъ,
Кече сайын береди ол джарсыу.

11.12.2010 дж.

БАШЛАРЫ

I. ДЖУРТУМ БЛА УШАКЪ

Мен ёлсем да.	4
Кимсе, сен?	4
Джуртум десем.	5
Ана тилим.	6
Заманны буралсам.	7
Москва – Нарсана.	8
Билемисе?	10
Чекчини джыры.	11
Доммайны джесири.	12
Джалгъан тюшм.	13
Джөгетей.	14
Минги Тау.	15
Джокъду, деб айтма.	16
Джерни киндиги.	17
Джел.	18
Менсиз бурулгъан заманла.	19
Юч атлы.	20
Кел да кёр.	21
Элчи джашчыкъ.	22
Ёмюрню букъусу.	22
Гяурну арбасы.	23
Мен сени бла биргеме.	24
Биреум.	25
Учуз этме джуртну!.	26
Архызда.	28
Бил да кёр!.	30

II. ЁКСЮЗ ЁМЮРНЮ ТАШЛАРЫ

«Экиджюзюнчю».	32
Худжула.	34
Баяут.	36
Къара тюш.	37
Гудула.	38
Къызыл Къарачай.	39
Джуртда Джангыз Терек.	40
Къара кючюкле.	41
Не эте джашайса, Къарачай?.	42
Зиярат.	44
Ёксюз ёмюрню ташлары.	45
Ёлген эллени атлары да ёле.	47

III. СЕЗИМ БЛА НАМЫС

Кеч мени.	49
Мен болгъанын билирсе.	50
Сен сакъла.	51
Мен къачны сюеме.	52
Таулу къызны намысы.	53
Заман.	54
Къой, чакъырма!.	55
Къара булут.	56
Къалай айтхын?.	56
Къайдаса сен?.	57
Сеземиди?.	57
Ойна, сен, ойна!.	58
Акъ мёлек.	59
Къачхы чапыракъ.	60
Сезим бла намыс.	61
Осият.	62
Сен бла мен.	63
Сюймеклик.	64
Джазыкъсынма мени.	65
Насыбмыды ол?.	66
Тийме, джаным, сен меннге.	67
Сен алда.	68
Тангымы кёзлери.	69
Бек суйген адамым.	70
Ачыусуз, сезимсиз.	71
Кеч.	72
Тас этсем.	73
Болгъаныча болсун.	74
Таша кафеде.	75
Сен бир айт!.	76
Джанынгы чырагъы.	77
Зар болама.	78
Оюн.	79
Кёзбау.	80

IV. ЭКИ ТАМЧЫ

Ёнгюч тилемем.	82
Эртденнги оюула.	82
Анама.	83
Джулдузла.	84
Мен да кёрюме.	85
Джангы кюрек.	85

Тилек.	86
Къыркъ джылыма.	87
Заманланы ахыры.	88
Биле эсенг, айт.	89
Эки мёлегим.	90
Умутла.	91
Сокъмакъ.	92
Тёрт аякъда баргъан ат да.	93
Къачхынчы.	93
Тамчыла.	94
Тенглик.	95
Кечеги сагъышла.	96
Махтама мени.	97
Джангур тамчыла.	98
Буршу къанат.	99
Джылы джелчик.	100
Акъ бурчакъ.	101
Ненчанг къалды?.	102
Эки тамчы.	103
Гугук.	104
Сёзню намысы.	105
Сокъур джырчы.	106

Уважаемые читатели, свои отзывы просим присылать на
E-mail автора: aqharun@yandex.ru

Акбаев Харун Мудалифович

ДВЕ КАПЛИ

Литературно-художественное издание
на карачаево-балкарском языке

Технический редактор: И. В. Герцев
Корректор: З. Э. Семенова
Верстка: А. И. Биджиева

Подписано в печать 20.10.2013 г.
Формат 84x108/32. Бумага офсетная. Печать офсетная.
Объем: усл. печ. л. 6,7. Тираж 500 экз. Заказ № dv0317

Издательство ИКО «Аланский эрмитаж»

Отпечатано в полном соответствии с качеством предоставленного
оригинал-макета в типографии ООО «ПУМА»

357500, г. Пятигорск, ул. Мира, 39

ИНН 2632089462

E-mail: d.Shilenko@yandex.ru